

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pěstounská péče o romské děti

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: **SOCIÁLNÍ PRÁCE A SOCIÁLNÍ POLITIKA**

Autor: Lucie Marková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Alena Kajanová Ph.D.

České Budějovice 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „*Pěstounská péče o romské děti*“ jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 9. 8. 2021

.....

Lucie Marková

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Aleně Kajanové Ph.D. za skvělý přístup, její ochotu, trpělivost, cenné rady, připomínky a pomoc, kterou mi poskytla při psaní mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala všem komunikačním partnerům za jejich ochotu a spolupráci.

Pěstounská péče o romské děti

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá vykonavateli pěstounské péče a jejich motivací k výkonu pěstounské péče. Cílem práce bylo zjistit, jaké jsou faktory motivace k pěstounské péči o romské dítě.

V teoretické práci jsem popsala základní pojmy týkající se pojmu náhradní rodinná péče včetně legislativního rámce. Následně jsem také popsala téma romské komunity, romské rodiny a utváření identity romského dítěte v neromské náhradní rodině.

V praktické části byl použit kvalitativní výzkum, přesněji biografické rozhovory, které jsem doplňovala následným dotazováním. Komunikačními partnery byly rodiny, které vykonávají pěstounskou péči, mají v péči alespoň jedno dítě romského etnika a ony samy jsou neromského etnika. Další podmínkou pro výběr komunikačních partnerů bylo, aby měli trvalý pobyt na území Jihočeského kraje. Veškerá získaná data jsou analyzována postupem vycházejícím ze zakotvené teorie.

Při zpracování této bakalářské práce jsem zjistila, že motivace může být různá a liší se u každého jednotlivce zvlášť. Hlavními faktory prvotní motivace mohou být vnější i vnitřní vlivy, každopádně největší dopad na takováto rozhodnutí má okolí, rodina, přátelé nebo i profesní život. Důležité pro každého uchazeče o náhradní rodinnou péči je především spolupráce s příslušnými úřady a sociálními pracovníky. Pokud má uchazeč jistotu, že je jeho zájem podporován i úřady, bývá často toto rozhodnutí jako plnohodnotné a naplněné.

Klíčová slova

náhradní rodinná péče; pěstounská péče; romská komunita; romské dítě; neromský pěstoun; motivace

Foster Care of Romani Children

Abstract

This bachelor thesis deals with foster care providers and their motivation to perform foster care. The aim of the work was to find out what are the factors of motivation for foster care of a Roma child.

In the theoretical part, I described the basic concepts related to the concept of alternative family care, including the legislative framework. Subsequently, I also described the topic of the Roma community, the Roma family and the formation of the identity of a Roma child in a non-Roma surrogate family.

In the practical part, qualitative research was used, more precisely biographical interviews, which I supplemented by subsequent questioning. The communication partners were families who provide foster care, have at least one child of the Roma ethnic group and are themselves of the non-Roma ethnic group. Another condition for the selection of communication partners was that they have a permanent residence in the South Bohemian Region. All obtained data are analyzed in a way based on grounded theory.

While processing this bachelor's thesis, I found that motivation can be different and different from each individual separately. The main factors of initial motivation can be external and internal influences, in each case the greatest impact on such decisions has the environment, family, friends or even professional life. Cooperation with the relevant authorities and social workers is especially important for every applicant for alternative family care. If the applicant is sure that his interest is also supported by the authorities, this decision is often full and fulfilled.

Key words

alternative family care; foster care; Roma community; Roma child; non-Roma fist; motivation

Obsah

Úvod.....	8
1 Současný stav	10
1.2 Romové.....	10
1.3 Romská rodina	11
1.4 Charakteristické rysy romské rodiny	12
1.5 Náhradní rodinná péče v České republice	13
1.6 Systém náhradní rodinné péče – Formy NRP	13
1.7 Pěstounská péče	15
1.8 Proces zprostředkování a svěření dítěte do pěstounské péče.....	16
1.9 Žadatelé o náhradní rodinnou péči	17
1.10 Romské děti a náhradní rodinná péče.....	19
1.11 Postoj náhradních rodičů k původu dítěte	19
1.12 Budování identity u romského dítěte v pěstounské péči	22
1.13 Znaky identity.....	23
1.14 Podpora identity dítěte jiného etnika v náhradní rodinné péči.....	24
1.15 Pět P v rozvoji identity dítěte jiné kultury	25
2 Cíle a výzkumné otázky	27
2.1 Cíle práce.....	27
2.2 Výzkumné otázky	27
3 Metodika	28
3.1 Použité metody a techniky sběru dat.....	28
3.2 Výzkumný soubor	28
3.3 Vyhodnocení dat.....	29
3.4 Realizace výzkumu	29
3.5 Etika výzkumu	29
4 Výsledky	30
4.1 Analýza rozhovorů	30
4.2 Vyhodnocení výzkumné otázky: "Jaká byla prvotní motivace k pěstounské péči o romské dítě?"	36
4.3 Vyhodnocení cíle bakalářské práce: "Jaké jsou faktory motivace k pěstounské péči o romské děti?"	39
5 Diskuze.....	48

6	Doporučení bakalářské práce do praxe	51
7	Závěr	52
8	Seznam použitých zdrojů	54
9	Seznam obrázků	59
10	Seznam tabulek	60
11	Seznam zkratek	61

Úvod

Téma mé bakalářské práce je „*Pěstounská péče o romské děti*“, protože toto téma popisuje můj život, moje dětství, moji minulost i budoucnost. V raném dětství jsem byla přijata do pěstounské péče neromskými náhradními rodiči, a proto mě tato skutečnost inspirovala k napsání mé bakalářské práce.

Z pěstounské péče tvoří největší skupinu uchazečů o pěstounskou péči osoby neromského etnika, které ve většině případů mají strach z předsudků okolního světa o jiných etnikách. Toto rozhodování může být pro uchazeče velmi stresující a často velmi ovlivňující v jejich konečném rozhodnutí. Pěstounská péče o romské dítě je velmi náročná na psychiku a s tímto rizikem musí uchazeči počítat předem. Je potřeba mít jasně rozhodnuto a být připraven na nelehké chvíle jak pro pěstouny, tak nadcházející problémy a překážky budou i pro přijaté romské dítě. Okolní svět silně ovlivňuje utváření osobnosti dítěte, pro děti romského etnika toto může být těžší kvůli zažitým stereotypům a předsudkům lidí vůči romské rase. Důležitou roli hraje vždy spolupráce s příslušnými úřady sociálně právní ochrany dětí, které mají za úkol provázet uchazeče nejen v průběhu žádosti, ale také v průběhu již vykonávané péče. Takováto spolupráce zajišťuje důvěru mezi pěstouny a sociálními pracovníky ale také pečlivě dohlíží na průběh a zajištění péče. Důraz se klade především na správnou a přiměřenou výchovu, zajištění osobních potřeb dítěte a jeho osobní rozvoj.

Cílem této práce je zjištění prvotní motivace rodin neromského etnika, které si toto rozhodnutí zvolily samy a jsou rozhodnuty plnit všechny povinnosti, které tato péče s sebou přináší. Práce může sloužit jako poskytnutí životních zkušeností lidí, kteří již péči vykonávají a chtějí tyto informace a zkušenosti předávat dál.

V teoretické části mé bakalářské práci popisuji obecně téma Romů, kde rozebírám především historii Romů a tradiční romskou rodinu, která vychovává své dítě. K tématu pěstounské péče ve své práci popisuji obecně, jak funguje náhradní rodinná péče v České republice a její systém. Při psaní mé bakalářské práce se detailně věnuji kapitole o pěstounské péči, která je také hlavní formou náhradní rodinné péče. Důležitou částí této kapitoly je popsání procesu přijetí dítěte do pěstounské péče. Poslední kapitola se věnuje tématu budování identity u dítěte romského etnika v neromské rodině, a jak tuto identitu podporovat.

V praktické části jsem spolupracovala s komunikačními partnery, kteří mi poskytli rozhovory, s kterými jsem následně pracovala. Hlavním cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit faktory motivace při přijetí dítěte romského etnika do pěstounské péče neromskými rodinami.

1 Současný stav

1.2 Romové

Většina z dnes dostupných historických materiálů a předchozích výzkumů o romské kultuře a historii pochází od majority. Romové jsou v dnešní době bráni spíše jako negativní součást vně společnosti, která nemá dobrý vliv na okolní svět. Názory jsou tvořeny na základě předsudků, neznalostí, nepochopení a odsouzení. Dle historie má každý národ své dějiny, tradice a zvyky, které jsou často zaznamenány v různých písemných pramenech (Jakoubek, Budilová 2009). Romové nemají možnost nalézt ve vlastních písemných historických zprávách nic, vzhledem k neexistenci romského písemnictví. Romové svoje dějiny nikdy neměli důvod psát, ale jejich slovesnost obsahuje řadu pověstí a legend, které spojují historii s fikcí. (Davidová, 2010).

V rámci obyvatel České republiky je romská menšina druhou nejpočetnější minoritou po menšině slovenské. V mnohém je ale menšinou nejproblematictější. Hlavně pokud se jedná o společenskou integraci, vzájemné soužití a spolupráci v rámci společnosti (Kajanová, 2009).

Naprostá většina Romů se hned z několika různých důvodů při sčítání lidu ke své národnosti nepřihlašuje. Realita je taková, že mnoho jedinců z romské společnosti nechce být považováno za Romy, a proto se hlásí převážně k jiné národnosti. V rámci České republiky se jedná buďto o národnost českou či slovenskou. Oficiálně zjištěné počty Romů v České republice jsou ve srovnání se skutečným počtem podhodnocené a nerelevantní (Davidová 2010).

Složení romské společnosti se výrazně změnilo po roce 1945, kdy většina českých Romů zahynula v koncentračních táborech a naopak je nahradila migrační vlna Romů ze Slovenské republiky. Současné subetnické dělení Romů v České republice podle Kajanové (2009) je následující:

- a) Slovenští Romové - Převažující procento Romů. Tito Romové přišli migrací po roce 1945 kvůli následkům 2. světové války ze Slovenské republiky.
- b) Maďarští Romové – Migrace z jihovýchodního Slovenska, určité procento z Maďarska. Odlišují se jazykovou skupinou a především se za Romy považují.
- c) Čeští a moravští Cikáni - žili v Čechách a hlavně na jižní Moravě. Většina se ale nevrátila z koncentračních táborů zpět domů.

- d) Němečtí Cikáni – Sintové, kteří žijí na území České republiky, avšak v malém počtu.
- e) Olašští Romové - jsou nejodlišnější skupinou romského etnika. Byli převážně kočující skupinou. Představují deset procent romských obyvatel u nás žijících.

1.3 Romská rodina

Základní jednotkou romské společnosti a jednotkou rodiny je fajta. Pojem fajta překládáme jako rod, tedy se tímto pojmem zpravidla rozumí pouze pokrevní příbuzenstvo. Tradiční romská rodina je dodnes rodinou patriarchální. Rodiče usilují o to více plodit syny než dcery. Tudíž je pro romskou ženu nejvyšší hodnotou rodit a mít děti. (Bittnerová, Moravcová, 2014).

Romské děti vždy získávaly a získávají od svých rodičů a příbuzných ve své rodině poznatky pro život, který žijí. Přivlastňovaly si pravidla skupinového chování v rámci komunity a v rámci tradiční romské rodiny. Učily se dodržovat určité etické normy a svým způsobem nabývaly svého romství (Davidová, 2010).

Dle autorů Bittnerové a Moravcové (2014) jsou u romských rodičů láska, city, péče a forma vychovávání projevem náklonnosti k jejich vlastním dětem. Weinerová (2014) poukazuje na to, že v odborné literatuře jsou tyto projevy často dokládány konkrétními vzpomínkami a kazuistikami, které sdělovaly především samy romské rodiny.

Ze začátku dětského života je pro matku a dítě nejvíce důležitý propojený tělesný kontakt, a proto u romských dětí můžeme sledovat větší potřebu po tělesném kontaktu a potřebu matky v jejich blízkosti. Děti mohou vyžadovat objetí, hlazení a hýčkání. V tomto období se stará o výchovu dětí převážně matka. Jakmile začne nejmladší dítě chodit, předává výchovu spíše starším sourozencům a kolektivu komunity (Samková, 2012). Projevy láskyplného chování a citového vyjadřování jsou spíše projevovány dětem mladšího věku. Dětem staršího věku láska již projevována tak často nebývá, každopádně se může vyzorovat stálá upřímnost a fixace vůči rodině. Takovým projevem fixace a upřímnosti vůči rodině se dle Davidové (2010) vyjadřuje kladný vztah mezi členy rodiny.

1.4 Charakteristické rysy romské rodiny

Mezi hlavní charakteristický rys tradiční romské rodiny patří skutečnost, že jde o společenství lidí navzájem nerovnoprávných. Každá romská rodina uvnitř komunity se musí řídit přesně danými pravidly, která určují postavení členů v rodině (Samková, 2012). Jedná o podřazenost a nadřazenost, které určují následné vztahy a chování vůči celé komunitě. Postavení členů rodiny se samozřejmě během biologického vývoje jednotlivců může změnit. Každý člen má v rodině určenou vlastní úlohu, kterou plní. Tyto úlohy se rozdělují podle pohlaví členů rodiny na mužské a ženské. V případě, že například jeden z rodičů umřel nebo chybí, nepřejdou jeho povinnosti na partnera, ale na nejbližší příbuznou osobu stejného pohlaví (Weinerová, 2014).

Za další specifický rys tradiční romské rodiny lze označit kolektivnost a soudržnost vůči celé komunitě (Košťálová, 2012). Důraz na samostatné rozhodování členů komunity je v romské rodině silně potlačen a je nepřipustný (Bittnerová, Moravcová, 2014). Při vzniku jakéhokoliv problému je vždy problém řešen způsobem hromadné diskuse, která bývá často bouřlivá a někdy až přespříliš vyhocená. Hlavním cílem této diskuse je přijít k závěrečnému rozhodnutí. Při řešení problému má mužské pohlaví, tedy hlavní muž v rodině, většinou hlavní slovo, a proto se všichni členové rodiny přikloní k jeho názoru (Samková, 2012).

Jakákoliv uzavřená komunita má svá vnitřní psaná pravidla tzv. zákon, který je nutno dodržovat a respektovat. Síla jednotlivce je mizivá, proto romská rodina drží při sobě v každé situaci, kdy v kolektivu nachází potřebnou oporu (Kašparová, 2014). Pro fungování a bezpečnost celé komunity bez rizika ohrožení je velmi důležité, aby každý jednatel tato nařízení a pravidla striktně dodržoval (Ostałowska, 2016). Hned několik vnitřních zákonů se týká především mezilidských vztahů, které jsou pro romskou komunitu důležité, ale také veškerých kroků, které by měly chránit všechny členy před tzv. „nečistými silami“. Takové „síly“ označují především jevy, které by mohly komunitu ohrozit a narušit. Mezi takové jevy můžeme zařadit nemoci, zlo či neštěstí v jakékoliv podobě. Překročení, nectění zákona a nedodržení pravidel má za následek potrestání viníka za ohrožení celé skupiny příslušným trestem (Hajská, 2004).

Za velmi výrazný rys romské rodiny se označuje neschopnost plánování do budoucnosti. Tuto skutečnost má na svědomí historická determinace. Neschopnost plánování budoucnosti souvisí především s možností každodenní práce za měsíční výplatu.

S takovou situací se neuměla romská rodina vyrovnat a obvykle bylo zvykem získané peníze hned utratit během několika dní, aniž by mysleli na budoucnost či šetření vydělaných peněz na podstatné věci k žití. Zbylou dobu do další výplaty živořili a žebrali. Takové chování u mnohých romských obyvatel zůstalo a přetrvává i dnes (Myers, 2016).

1.5 Náhradní rodinná péče v České republice

V odborné literatuře dle Nožířové (2010) je náhradní rodinná péče definována jako souhrnné označení pro všechny druhy nekolektivní péče o děti, o které se z nejrůznějších důvodů nemohou starat biologičtí rodiče.

1.6 Systém náhradní rodinné péče – Formy NRP

Osvojení (adopce)

Při osvojení vzniká svazek, který je z hlediska právního, společenského psychologického nejbližší skutečné vlastní rodině (Bubleová, a kol. 2011). Po vydání rozhodnutí soudem o osvojení zaniká příbuzenský poměr mezi osvojencem a původní biologickou rodinou. Takovým rozhodnutím zanikají všechna vzájemná práva a povinnosti mezi osvojencem a jeho původní rodinou (Schooler a Atwood, 2008).

V České republice je adopce nejpočetnější a nejčastější formou náhradní rodinné péče. Přijaté dítě do rodiny získává v rodině stejné postavení jako dítě biologické. Smyslem adopce je, aby dítě získalo stabilní, bezpečné rodinné zázemí, ve kterém může růst a rozvíjet se (Lusková, 2015).

V publikaci Právní úprava náhradní rodinné péče v České republice existují dvě formy osvojení. První forma osvojení se nazývá zrušitelná. Zrušitelná proto, že soud má pravomoc osvojení zrušit na základě návrhu osvojence nebo osvojitele. Soud osvojení zruší pouze v případě, pokud jsou dány důležité důvody a následně jsou tyto důvody řádně dokázány. Zrušením osvojení zanikají práva i povinnosti z něj vyplývající. Dále existuje forma nezrušitelná, kdy je potřeba uplynutí minimálně tří let od rozhodnutí o osvojení. Pokud tato doba uplyne, je osvojení nezrušitelné (Vyskočil, 2014).

Poručenství (péče poručníka)

K poručenství dochází, když soud ustanoví poručníkem někoho z příbuzných nebo osob blízkých dítěti či jeho rodině, popřípadě jinou fyzickou osobu (Bubleová et.al., 2014). V takovém případě se poručník stává zákonným zástupcem dítěte, avšak nevzniká mezi nimi ze zákona takový poměr jako je mezi rodiči a jejich dětmi, rovněž poručník nemá vyživovací povinnost k dítěti. Pokud poručník o dítě pečuje osobně, náleží mu stejné dávky jako pěstounovi (Hortová, 2003). Soud může stanovit poručenství pouze ve vymezených případech, a takové rozhodnutí soudu může být stanoveno pouze v případě, že rodiče dítěte zemřeli, a tudíž se z dítěte stává sirotek. Jestliže byli rodiče zbaveni rodičovské zodpovědnosti, nebo pokud byl pozastaven výkon jejich rodičovské odpovědnosti, nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, tak v tomto případě také dochází ke stanovení poručenství (Vyskočil, 2014).

Pěstounská péče na přechodnou dobu

Tato forma náhradní rodinné péče je určena pro děti, které náhle nemohou vyrůstat ve své rodině. Pěstouni by měli být odborně připraveni, supervidováni a pravidelně odborně školeni příslušnými orgány a organizacemi v systému sociální práce (MPSV, 2015).

Vyskočil (2014) ve své publikaci o právní úpravě uvádí, že pěstounská péče na přechodnou dobu může trvat maximálně jeden rok.

Během této doby se pro dítě hledá nejvhodnější řešení jeho životní situace. Prvotní zájem je snaha o navrácení dítěte do jeho biologické rodiny, pokud je to možné. Případně se dítěti hledá trvalejší a stabilnější forma náhradní rodinné péče. V případě pěstounské péče na přechodnou dobu náleží vyživovací povinnosti k dětem svěřeným do této formy náhradní rodinné péče (Mertová, Janků, 2019).

Svěření do péče jiné osoby než rodiče

Fyzická osoba v případě svěřením do péče osobně pečuje o nezletilé dítě. Osobně dítě vychovává, zastupuje a spravuje jeho záležitosti, ale pouze v běžných záležitostech. Rodičovská zodpovědnost je zachována biologickým rodičům dítěte (Trnková, 2018).

Dle právní úpravy podle Vyskočila (2014) musí soud vymezit rozsah práv a povinností pečujících osob vůči dítěti. Pečující mají právo s výživným pro dítě hospodařit, ale vždy

pouze v souladu s potřebami a zájmy dítěte. Jestliže se pečující osoba rozhodne pro výkon této formy náhradní rodinné péče, nemá nárok na dávky od státu pro svoji osobu.

Hostitelská péče

Hostitelská péče patří mezi formy náhradní rodinné péče, kdy si dobrovolníci berou k sobě domů dítě z ústavního zařízení, avšak pouze na krátkou dobu (Nožířová, 2012). Tito lidé nemají v úmyslu převzít dítě do své trvalé péče, každopádně jsou ochotni jim nabídnout alespoň takovýto dočasný pobyt. Tato forma NRP je vhodná především pro starší děti, které dlouhodobě žijí v ústavní péči (Hortová, 2003).

1.7 Pěstounská péče

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník říká, že do pěstounské péče jsou svěřeny děti, o které se nemohou postarat rodiče ani poručník, a to na dobu, po kterou trvá překážka bránící rodičům v péči o dítě.

Pěstounská péče je druhou nejčastější formou náhradní rodinné péče díky každoročnímu počtu dětí, u kterých je realizována (Zezulová, 2012).

Pěstounská péče je státem garantovaná forma náhradní rodinné péče. Jde o jakousi smlouvu mezi státem, který převzal a vykonává dohled nad výchovou dítěte mimo rodinu, a rodinou, která se rozhodla přijmout dítě do pěstounské péče (Mertová, Janků, 2019).

Pěstounská péče je forma náhradní rodinné péče, kdy je pěstoun povinen vykonávat práva a povinnosti rodičů. Zákonnými zástupci dítěte jsou i nadále jeho biologičtí rodiče, jestliže nebyli v rodičovské zodpovědnosti omezeni, nebo jí byli zcela zbavení nebo nebyl její výkon pouze pozastaven (Trnková, 2018)

Současná právní úprava je vůči pěstounům upravena tak, aby stanovila povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, hlavně s biologickými rodiči, a umožnit jim tak styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak za předpokladu doložení důležitých důvodů (Vyskočil, 2014). Pouze soud může svěřit dítě do pěstounské péče fyzické osoby nebo do společné péče manželů za předpokladu, že zájem dítěte svěřením vyžaduje a osoba pěstouna dodrží veškeré zásady přijetí dítěte do pěstounské péče a poskytne záruku řádné výcho-

vy. Pěstounská péče vzniká vždy pouze rozhodnutím soudu a jedině soud může pěstounskou péči zrušit (Vránová, 2011).

Dávky pěstounské péče by měly zajišťovat základní hmotné zabezpečení dítěte a zároveň zohledňovat náročnost této péče poskytováním odměny pěstouna, která jak dětem, tak pěstounům náleží (MPSV, 2015).

Pěstounská péče by měla být dále zajišťována také nastavením odborného systému služeb pro náhradní rodiny, které poskytují služby jim potřebné. Pěstouni mají povinnosti uzavřít tzv. dohodu o výkonu pěstounské péče, která jim upravuje podrobnosti potřebné k výkonu práv a povinností pečujících osob (Krajský úřad, 2014).

1.8 Proces zprostředkování a svěření dítěte do pěstounské péče

Zprostředkování náhradní rodinné péče je upraveno v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Zprostředkování osvojení a svěření dítěte do pěstounské péče v České republice zajišťují krajské úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí. Jedná-li se o zprostředkování osvojení dětí z České republiky do ciziny nebo naopak dětí z ciziny do České republiky, v tomto případě je zodpovědný Úřad pro mezinárodněprávní ochranu (MPSV, 2015).

Podle § 19 zákona o sociálně-právní ochraně dětí spočívá proces zprostředkování náhradní rodinné péče v přímém vyhledávání dětí, které potřebují zajistit náhradní rodinnou péči, jestliže jim chybí rodinná péče a jsou umístěny v kolektivní péči, či rizikovém prostředí pro jejich život. Dále ve vyhledávání fyzických osob, které jsou ochotné, a hlavně jsou vhodné stát se náhradními rodiči a za předpokladu, že prošli odbornou přípravou vhodných fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny (Vyskočil, 2014).

Pokud se člověk definitivně rozhodne stát se pěstounem, musí nejdříve podat žádost o zařazení do evidence pěstounů nebo pěstounů na přechodnou dobu u obecního úřadu obce s rozšířenou působností dle místa trvalého pobytu žadatele (Pazlarová, 2016). Spisovou dokumentaci žadatele založí obecní úřad obce s rozšířenou působností, do které shromáždí potřebné doklady. Mezi tyto hlavní doklady se řadí na prvním místě žádost, kterou si podá sám žadatel o pěstounskou péči. Dále je potřeba uložit do spisu doklad o státním občanství nebo doklad o povolení k trvalému pobytu na území České republiky (MPSV, 2015).

Pro každého žadatele je potřeba trestní bezúhonnost, a proto se také zakládá do spisu opis z evidence rejstříku trestů. Dále jsou potřebné informace, které mohou ovlivnit průběh a svěření do péče, například údaje o ekonomických a sociálních poměrech a zpráva o zdravotním stavu. Podstatnou součástí spisové složky tvoří podpisy a písemná prohlášení (Hortová, 2003). Je potřeba písemný souhlas s tím, že orgán sociálně-právní ochrany dětí zprostředkující pěstounskou péči je oprávněn zjišťovat další údaje potřebné pro zprostředkování, dále písemný souhlas s účastí na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny a nakonec stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností k žádosti. Po shromáždění všech potřebných dokladů a podkladů podává obecní úřad obce s rozšířenou působností kopii spisové dokumentace o žadateli krajskému úřadu (Mertová, Janků, 2019).

Krajský úřad rozhoduje na základě odborného posouzení žadatele o zařazení do své evidence. Zprostředkování se neprovádí, pokud návrh na svěření dítěte do pěstounské péče podala fyzická osoba dítěti příbuzná nebo blízká. V tomto případě může podat fyzická osoba návrh na svěření dítěte do pěstounské péče přímo u soudu (Proces zprostředkování © 2021).

1.9 Žadatelé o náhradní rodinnou péči

Do evidence žadatelů o náhradní rodinnou péči mohou být evidováni jak manželské páry, tak i samožadatelé, kteří mají zájem o to stát se osvojiteli nebo pěstouny a kteří byli po odborném posouzení rozhodnutím krajského úřadu zařazeni do příslušných evidencí o pěstounskou péči či osvojení (Nožířová, 2012). Pokud do tří let od zařazení do evidence není žadatelům zprostředkována náhradní rodinná péče, je kopie údajů z evidence přeposílána a postoupena k zařazení do evidence vedené Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR (MPSV, 2015).

K povinnostem náhradních rodičů přibývá ještě mnoho dalších, než jen podání žádosti či splnění potřebného vzdělání, kurzů, zdravotní prohlídky a trestní bezúhonnosti. Vzhledem k tomu by si před samotným vyřizováním vlastní žádosti o náhradní rodinnou péči v podobě pěstounské péče či jakékoliv jiné formy měli promyslet podstatné okolnosti, které je vedou k žádosti o náhradní rodinnou péči (Winnette, 2016). Důvody, které vedou žadatele k přijetí dítěte do pěstounské či jakékoliv formy náhradní rodinné péče, by měly vycházet z jasné osobní motivace a vnitřního přesvědčení (Berrick, Skivenes, 2012). Rozhodnutí žadatelů musí být pevná a sami si musejí uvědomit, jak je

jejich rozhodnutí zavazující pro budoucí život (Bubleová, et al., 2014). Motivace je potřebná k výkonu náhradní rodinné péče, aby byla zajištěná důležitá kritéria fungující rodiny (De Maeyer, 2014). Jedním z hlavních kritérií je jistota stabilního zaměstnání žadatelů, které by mělo být stálé. Takové zaměstnání má za úkol zajišťovat rodinu a dítě finančně z hlediska rozpočtu nákladů na domácnost a různé potřeby členů rodiny, především zajistit vše potřebné pro přijaté dítě do péče (Vágnerová, 2012). Potřeby přijatých dětí do péče se budou značně lišit především kvůli věku. V době přijetí do péče bude mít dítě potřeby přiměřené svému věku a ty se budou postupem času měnit podle nárůstu věku (Rhodes, et al., 2006). Ve spojitosti s pracovní vyčerpáním by zároveň měla být pracovní vyčerpání pěstounů taková, aby měli vždy dostatek času na výchovu dítěte. K pracovní vyčerpání se také vztahuje bytová situace, která by měla všestranně zajistit potřeby dítěte (Pazlarová, 2016).

Pro žadatele je nutné cítit se duševně i fyzicky schopen vychovávat dítě v době podání žádosti o osvojení či přijetí do pěstounské péče, ale také postupem času, kdy bude dítě svěřeno do péče. Věk žadatele by měl odpovídat přirozenému vztahu dítěte k rodičům (Trnková, 2018).

Nejspolehlivější podmínkou, aby se dítě zdárně vyvíjelo, je zajistit mu stabilní rodinné zázemí, kde se dítě bude cítit v bezpečí (Ptáček a kol., 2011). Při vyřizování žádosti a celého procesu o přijetí dítěte do náhradní rodinné péče je dáována přednost těm, jejichž manželství jsou především zralá a dlouhotrvající. V takových rodinách se dají předpokládat i společná očekávání manželů a jejich společný výchovný přístup k dítěti (Brandejsová, 2015). Žádat mohou i samoživitelé, proto není potřeba, při podávání žádosti být v manželském svazku. Je potřeba být schopen vžít se do citění, chování a projevů vnímání světa dítěte. Pro dítě je vždy důležité, aby cítilo, že přístup k němu ze strany náhradních rodičů je vždy přizpůsobivý, tolerantní, laskavý a otevřený (Ptáček a kol., 2011).

Bezpečné vazby mezi náhradními rodiči a dítětem v náhradní rodinné péči uvádějí, že rodiče, kteří se rozhodli přijmout dítě do své péče, musí dítě přijmout takové, jaké je (Cairns, 2013). Dítě musí být vnímáno bez předsudků a negativních názorů. Pro rodiče, kteří nemají s výkonem náhradní rodinné péče žádné zkušenosti, je dobré hlavně ochotně, vstřícně, ale také s rozmyslem přijímat rady a zkušenosti těch, kteří se s podobnou situací již setkali (Matějček, 2008).

Úřady tedy doporučují udržovat kontakty společně s dalšími rodinami, které náhradní péči již vykonávají či se účastní s nimi společného školení (Krajský úřad, 2014).

1.10 Romské děti a náhradní rodinná péče

Umísťování romských dětí do náhradní rodinné péče je téma, které by si zasloužovalo zvýšenou pozornost ze strany společnosti. Dle statistiky tvořené Ministerstvem sociálních věcí a krajskými úřady se uvádí, že od roku 2000 se nacházelo v ústavní výchově více než 20 000 dětí (MPSV, 2015). Děti, které byly přijaté do systému náhradní rodinné péče, bylo 2 117. Z toho bylo do pěstounské péče umístěno pouze 417 dětí a osvojeno jich bylo 566. Podíl romských dětí v ústavní výchově je tedy podle autorů odhadován na více než 50%.

Za velmi důležitý a jeden z prvních materiálů, který danou oblast řeší a zkoumá, lze považovat brožuru „*Cikánské děti v náhradní rodinné péči*“. Sborník byl vydán Ministerstvem práce a sociálních věcí za dob Československa v roce 1981. V této brožuře je uveden údaj, že v té době bylo v dětských domovech umístěno 45% - 50% dětí romského etnika. Bohužel v dnešní době jsou tato čísla stejná a nemění se (MPSV, 2015).

Díky různým statistikám, které jsou uváděny v oblasti zájmu o potencionální náhradní péči, lze určit, že potencionální žadatelé mají obavy z přijetí dítěte romského etnika do náhradní rodinné péče. Nejčastější obavy ze strany žadatelů vycházejí především z výchovných problémů s dětmi zejména v období nástupu puberty (Weinerová, 2014).

Jednou z pravděpodobných je ve většině případů obava z možného navázání kontaktu s původní rodinou. Obavy jim také ale dělají předsudky a stereotypy vyplývající z charakteristických vlastností Romů, které se často nescházejí s pozitivním vnímáním romských komunit (Košťálová, 2012). Reakce okolí a zejména širší rodiny může být často negativní a může vést až k rozhodnutí žadatelů přijmout do péče spíše dítě bílé rasy (Winnette, 2014).

1.11 Postoj náhradních rodičů k původu dítěte

Faktory či motivace, které vedou žadatele k rozhodnutí přijmout dítě romského etnika do náhradní rodinné péče, jsou různé. Jednou z hlavních pohnutek přijmout takové dítě do náhradní péče může být silná touha a odhodlání pomoci takovému dítěti, které „nikdo nechce“ (Vančáková, 2011). Někteří žadatelé doufají, že se tímto krokem zkrátí

jejich čekací doba na přijetí dítěte do péče. V určitých případech jde hlavně o motivaci, kterou chce žadatel dokázat světu, sobě a svému okolí, že i z takového dítěte vychová dobrého člověka i přes celosvětově rozšířené předsudky, názory a stereotypy (Weinero-
vá, 2014). Náhradní rodiče mohou hůře a v některých situacích obtížně snášet skuteč-
nost, která poukazuje na to, že jejich dítě není stejné jako většina jeho vrstevníků (Vág-
nerová, 2012). V nejčastějších případech se taková situace spojuje s vlastnostmi jako je
velká přizpůsobivost, výrazná pořádkumilovnost, respekt k tradicím a autoritám, sklon
k puritánství, respekt k síle a jednotě, snaha dodržovat předpisy a nařízení za všech
okolností a vysoké nároky vůči sobě a druhým (Winnette, 2014).

Dle asociace poskytovatelů sociálních služeb, jsou tyto vlastnosti v pořádku, ale
v momentu rozhodování o přijetí dítěte s odlišnou identitou jiného kulturního etnika do
náhradní rodinné péče může u lidí s takovými vlastnostmi produkovat dlouhodobý stres
a pocit neuspokojení (Poskytovatelé sociálních služeb, 2018). Dále je důležité ze strany
náhradních rodičů uvědomit si, že výchova romského dítěte v neromské rodině má svá
specifika a není jich málo. Tato specifika by měli náhradní rodiče dopředu znát, ale řada
lidí má tendenci je bagatelizovat neboli zlehčovat (Vančáková, 2008).

Autorka Vančáková (2011) ve své publikaci, která se zabývá problematikou romského
dítěte v náhradní rodinné péči, vymezila několik základních typů, postojů neromských
rodičů k romství jejich přijatých dětí.

a) Popření

Popření náhradními rodiči o původu dítěte přijatého do náhradní péče (Király, 2018).
Rodiče doma či na veřejnosti pokud možno vůbec o tomto faktu nemluví. Dítě je po
celou dobu udržováno v domnění, že je jen od přírody více opálené, má více pigmentu
než ostatní, nebo je úplně jiné národnosti, která bývá symbolicky tmavší pleti. Vančá-
ková (2011) zde poukazuje na to, že rodiče mají tendenci tuto skutečnost zlehčovat ve
prospěch dítěte. Takovou výchovou chtějí rodiče zajistit dítěti lepší šanci zapojit se do
společnosti, kolektivu ve škole a okolí a budoucího života.

b) Odstřihnutí

Dalším postojem ze strany náhradních rodičů je snaha o odstřihnutí. Nastává tehdy, po-
kud se náhradní rodiče snaží odpoutat od původu dítěte. Hlavním cílem je odrazení od

úmyslného začleňování původního romského původu do své identity (Rozum a cit, 2008).

Dle autorky Vančákové (2011) rodiče úmyslně odrazují a přesvědčují dítě, aby se stránilo jakémukoliv kontaktu s romstvem, romskými spoluobčany či biologickou rodinou. Rodiče se snaží svojí výchovou zakrýt genetický původ dítěte. Takže toto téma je pro ně v domácnosti tabu a nikdy o něm nahlas nehovoří. Taková situace může nastat, pokud náhradní rodiče sami nemají natolik silnou mysl, aby potlačili své předsudky vůči romské rase. Dítě se intuitivně dokáže vcítit do obav rodičů, cítí, že rodiče tahle situace trápí, stále se dotazuje, ale rodiče odmítají komunikovat.

c) Zlehčování

Rodiče neřeší s dítětem jeho původ, protože jim to nepřijde jako podstatné téma, které by se mělo v rodině řešit. Necítí potřebu řešit romské tradice, kulturu a zvyky. Dítě se v častých případech dozví, že jeho původ není vůbec důležitý, protože každý je nějaký, ale stále je člověk, a to je podstatné. Pravé informace o svém původu se dozvídá z okolí lidí, různých literárních zdrojů a medií (Király, 2018). Rodiče berou jako nejdůležitější postoj pro vývoj a výchovu dítěte vzájemný zdravý vztah, který s ním mají, ale už nevidí důvod důležitosti poznání vlastní identity. Aby dítě vyhovělo svým rodičům, snaží se o naplnění hodnot, které mu byly stanoveny jako prioritní ze stran náhradních rodičů. Záměrně v sobě utlačuje otázky, které se zaměřují především na původ jeho romství, jeho osoby, jeho původu a jeho předků. V období dospívání se proti těmto hodnotám nastavenými rodiči může dítě bouřit (Samková, 2012)

d) Přeceňování

Při přeceňování dochází k situaci, při které rodiče na původ, rasu a kulturu až přehnaně poukazují. Dítě je příliš často představováno ostatním jako Rom a je upozorňováno na to, že jeho opravdový původ je Rom a pochází z romské komunity. Dítě je často zahlceno informacemi o Romech a romské komunitě, jejich tradicích a zvycích. Za cíl rodičů se pokládá snaha z něj vychovat co „nejromštějšího“ Roma. Náhradní rodiče si kladou za cíl budovat identitu jedince podle pravdivých informací, které jsou známé a týkají se oblasti jeho původu. Rodiče sami neumí odhadnout míru přirozeného postoje a výchovy (Vančáková, 2011).

Takovýto postoj může vyvolat v životě rodiny nepříjemná a vážná rizika, změny chování a pozdější konflikty související s tím, že se dítě může cítit příliš odlišné od zbytku rodiny (Samková, 2012)

e) Nahrazení

Romský původ je nahrazen jiným. Mezi oblíbené náhradní původy patří hlavně původ, který je romskému vzhledu podobný především vzhledem, tradicemi a kulturou. Autorka Vančáková (2011) uvádí, že nejčastěji je používán původ italský, kubánský, indiánský a indický. Mezi nejzásadnější riziko, které autorka popisuje, patří zmatenost dítěte. Tímto nahrazováním dítě vlastně neví, kým je a kam patří. V pozdějším věku bude problémem v oblasti budování identity.

f) Respekt ke kořenům dítěte

Náhradní rodiče sami projevují zájem o romskou kulturu, tradice, původ, předky a historii. Tento zájem nevzniká za účelem záměrného formování dítěte a zahlcování informacemi o tom, jak je podstatné svůj původ poznávat a vnímat. Autorka Samková (2012) uvádí, že romství dítěte je vnímáno jako obohacující prvek, nikoli handicap či vada. Motivací takového postoje rodičů je především obohacení pro dítě. Dítě ví, z jaké kultury pochází, jaké má daná kultura tradice a zvyky a čím si jeho původ obohatil historii.

1.12 Budování identity u romského dítěte v pěstounské péči

Pro rozvoj identity jedince vyrůstajícího v náhradní rodinné péči je nejdůležitější poznání vlastní rodiny. Takové poznání musí probíhat pozitivním a pro dítě bezpečným způsobem. Je nutno k takové situaci přistupovat individuálně, mohou se objevit jedinci, kteří o tato setkání nestojí (Kaleja, Knejp, 2009).

Žadatelé o pěstounskou péči mají možnost v žádosti o pěstounskou péči uvést, zda jsou ochotni a připraveni přijmout dítě jiného etnika do své péče (Winnette, 2014).

Autorky Bittnerová a Moravcová (2011) uvádějí ve své publikaci, že dítě romské původu, které je přijato a následně vyrůstá v pěstounské péči, žije mezi dvěma světy. Jeden svět tvoří jeho romský původ a druhý svět tvoří nyní jeho pěstounská neromská rodina. Romské dítě se snaží co nejpřesněji napodobit svým chováním, projevy, návyky a zvyky své nové rodiny a okolí. Hlavním cílem dítěte je tzv. „zapadnout“ mezi své nové prostředí.

Pokud pěstounská rodina záměrně nesměřuje k budování jeho identity způsobem, kdy poukazuje na jeho romský původ, dítě si pak osvojuje pravidla a zvyky majoritní společnosti, ve které je vychováváno, tedy neromské společnosti. Učí se říkat prosím a děkuji, dodržovat typicky české zvyky, zpívat české písně a od majoritních vrstevníků se svým chováním neliší (Bumpus, 2014). Vzhled je pouhá stránka, kde se shledává odlišnost. Postupem času může docházet k prožití bolestných zkušeností, kdy romské dítě je často světem odmítáno. Častým projevem odmítnutí bývá pohrdání a okolí začne s romským jedincem jednat nevhodným nebo dokonce úmyslně ubližujícím způsobem (Košťálová, 2012).

1.13 Znaky identity

Pojetí identity a jejích definic existuje nespočet a jsou velmi různorodá, dle autora Klimeše (2008) má identita vnější institucionalizované a záměrně organizované znaky. Znaky přenášejí základní informace o člověku. O tom, jaký člověk je, jak se chová, projevuje a vypadá.

Další definici můžeme hledat v oblasti psychologie, kdy chápeme identitu jednotlivce jako prožívání toho, kdo jsem, prožívání vlastní jedinečnosti a konzistentnosti v čase a prostoru. Identita zahrnuje i vnímání toho, kam patřím. Vyžaduje potřebu být přijat do společnosti, být členem určité skupiny, společenství a kultury (Řehulová, 2009).

Za nejzákladnější znaky je považováno jméno a příjmení, datum narození, číslo občanského průkazu, číslo pasu, řidičský průkaz a adresa bydliště. Mezi znaky patří taktéž i naše přezdívky, či rodinné zažité pojmenování. Kromě toho nedílnou součástí naší identity je i naše národnost a státní příslušnost, původ a naše životní historie (Klimeš, 2008).

Dle autorky Řehulové (2009), která ve své publikaci uvádí, že je identita specifická a u každého se tvoří jinak. Během života se mění a vyvíjí podle toho, jak je jedinec vychováván a v jakém prostředí žije. Velkou část své identity jedinec získává během svého života v nové rodině. Musíme si uvědomit, že etnicita je součástí každého z nás a každý jedinec je jiný.

Z toho vyplývá, podle publikace Budování identity dítěte, že i identita je u všech jedinců odlišná, jelikož se v ní odráží naše zkušenosti a události, které jedinec v životě zažil.

Z tohoto důvodu pěstoun aktivně ovlivňuje identitu romského dítěte, které přijal do své náhradní péče (Klimeš, 2008).

1.14 Podpora identity dítěte jiného etnika v náhradní rodinné péči

U vývoje identity je potřeba uvědomit si, že každý jedinec je jiný a odlišný, tudíž i jeho osobnost bude vykazovat jiné znaky identity, která se bude formovat po celý život (Vančáková, 2012).

Podstatnou součástí vývoje osobní identity každého jedince je pocit příslušnosti ke svému národu, znalost historie a historických kořenů, kulturního dědictví, důležitých osobností historie i současnosti (Kiraly, Humphreys, 2016). Romské děti, které byly přijaty do náhradní rodinné péče a vyrůstají u neromských rodičů, mají pak pohled na svůj původ těžší k přijetí kvůli vědomí, že jejich rodiče jsou neromského původu (Bittnerová a Moravcová, 2011).

Tvoření identity začíná již v útlém věku dítěte, kdy dítě poznává své blízké v okolí, rodiče, sourozence, místo, kde žije a je vychovááno, dostává zpětnou vazbu na sebe sama, své projevy a chování (Rotreklová a kol., 2013). V případě, kdy rodina cíleně nepracuje s jejich vrozenou romskou identitou, pak se doma dodržují české zvyky. Ve škole se vyučuje český jazyk a historie českých zemí, v níž o Romech nebývá víc než minimální zmínka (Winnette, 2014).

Děti, kterým je jejich původ utajovaný ze strany rodičů, si někdy vysní báje o svých ideálních biologických rodičích. V takovém případě je potřeba počítat s možným rizikem, kdy je dítě schopné vyrazit hledat své původní rodiče či sourozence na vlastní pěst, za účelem zjištění skutečné pravdy o jejich původu (Kiraly, 2018). K tomu dochází hlavně v případě, kdy dítě cítí potřebu se jen přimknout k těm, kteří vypadají jako oni. Dítě se často cítí nepřijato mezi neromské členy rodiny, a pokud si nevytvořilo kamarádství s jinými romskými dětmi už dříve, hledá kontakty v okolí a své biologické rodině. Období puberty a adolescence bývá nejnáchylnější, kdy se vnímání a hledání vlastní identity prohlubuje a často bývá hlavním tématem komunikace mezi rodiči a dětmi (Winnette, 2014). Dítě má potřebu zjistit, kdo je a kým chce být. Vymezování sebe sama vůči ostatním se vyhrocuje a bývá nejvyšší riziko výchovných problémů. Neznalosti dítěte o jeho pravém původu může vyvolávat tzv. „*volání hlasu krve*“, kdy si dítě hledá ve svém okolí jiné lidi, kteří se mu podobají. Tak se snadno dostanou do nevhodné party

mladých s kriminální či jinou patologickou zkušeností a následně, ve většině případů tuto cestu napodobují (Rotreklová a kol., 2013).

1.15 Pět P v rozvoji identity dítěte jiné kultury

Autorka Martina Vančáková (2011) popisuje ve své publikaci pro Občanské sdružení Rozum a Cit jako podstatnou stránku při budování identity Pět P. Její rozdělení je následné

a) Přijmout odlišnost

Vnitřně se smířit a přijmout fakt, že identita, mentalita a kultura romského dítěte, které je v pěstounské péči, je odlišná od naší i od identity našich biologických dětí. Není ani horší ani lepší, je stejně hodnotná (Rozum a Cit, 2011).

b) Postupně

Budeme-li se o rozvoj identity dítěte starat hned od počátku, kdy je přijaté do náhradní rodiny, můžeme zmírnit riziko bouřlivého období v pubertě. Je potřeba předejít takové situaci, kdy si v pubertě bude uvědomovat, že je jiné. S pravdivými informacemi okolo příchodu dítěte do náhradní rodiny by mělo být dítě seznámeno v co nejtěplejším věku (Rozum a cit, 2011), (Klimeš, 2008).

c) Přirozeně

Prvky, okamžiky, zvyky, tradice, projevy, které pomohou dítěti rozvíjet jeho identitu, je správné začlenit do běžného života všech členů rodiny. Kdyby mělo dítě pocit, že je odlišné, může část vlastního „já“ začít odmítat ve snaze splynout s ostatními příslušníky rodiny (Vančáková, 2011). Jako doplnění se autorka obrací na odkaz z Klimeše (2008), který poukazuje na to, že jestli se žadatelé rozhodli žádat a přijmout do rodiny dítě romského původu, měli by zároveň rozvíjet i složku identity dítěte v pozitivním smyslu. To znamená nezahlcovat dítě informacemi, naopak pouze přijmout fakt, že dítě je odlišného etnika.

d) Pozitivně

Přístup pozitivního vnímání patří taky mezi Pět P, protože je důležité znát původ, kulturu, tradice, návyky a zvyky dítěte (Vančáková, 2011).

e) Plánovitě

Pro rozvoj identity romského dítěte, které je přijato do rodiny, musí udělat kroky navíc, které ve výchově našich dětí se udělaly jaksi samy, a i my ve svém dětství jsme svou identitu mohli jen spontánně přejímat od rodičů. Chceme-li přijatému dítěti dát prostor pro rozvoj jeho vlastní identity, může být účelné mít jasnou představu, kdy a jaké kroky podniknout (Rozum a cit, 2011).

2 Cíle a výzkumné otázky

2.1 Cíle práce

Hlavní cíl: Zjistit faktory motivace k pěstounské péči o romské děti.

2.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka:

Jaká byla prvotní motivace k pěstounské péči o romské děti?

3 Metodika

V praktické části byla zvolena strategie kvalitativního výzkumu. Podle Hendla (2012) kvalitativní výzkum představuje řadu různých postupů jak porozumět a pracovat s určitým sociálním problémem, který zrovna zkoumáme. V prvních krocích je potřeba určit si téma a poté si vytyčit základní výzkumné otázky. Výzkumné otázky se mohou během výzkumu měnit a rozšiřovat. K takovým změnám dochází především kvůli sbírání a následné analýze dat. Z takového důvodu se této strategii výzkumu říká, že je pružná neboli emergentní.

3.1 *Použité metody a techniky sběru dat*

Pro výzkum mé bakalářské práce byla zvolena metoda dotazování, technika biografických rozhovorů. Rozhovory jsou nejpoužívanější technikou v různých oborech a výzkumech. Reichel (2009) uvádí, že se technika rozhovorů používá především v sociálních oborech, kde je potřeba navázání kontaktu mezi sociálním pracovníkem a klientem. Biografický rozhovor je charakterizován tím, že dotazovanému respondentovi je podána otázka, která slouží k určení tématu, které je potřeba v rozhovoru probrat. Respondent má volnost v odpovědi tím, že může volně vyprávět, aniž by mu byly podávány další specifické otázky. Dle autora Hendla (2012) je tato technika rozhovoru založena především na předpokladu, že volnost vyprávění ze strany respondenta odhalí subjektivní zkušenosti, které by nejspíše při využití jiné techniky, a to přímého dotazování, zůstaly skryté.

Během vyprávění je možné dotazování, které napomáhá k vedení rozhovoru správným směrem.

3.2 *Výzkumný soubor*

Výzkumný soubor tvoří 5 vykonavatelů pěstounské péče, kteří jsou zároveň osoby neromského etnika a mají v pěstounské péči alespoň jedno dítě romského původu a současně bydlí v Jihočeském kraji. Soubor bude vybírán metodou snowball, počet komunikačních partnerů bude dán obsahovým vysycením. Tyto rodiny vykonávají pěstounskou péči několik let a mají bohaté zkušenosti.

3.3 *Vyhodnocení dat*

Data byla vyhodnocena na základě otevřeného kódování a analyzována metodou zakotvené teorie. Dle autorů Řiháčka a Hytycha (2013) můžeme metodu zakotvené teorie zařadit mezi standardní kvalitativní metody při analýze dat. Cílem této metody je stanovit si určitou teorii, každopádně nezačínáme hned vytvořením teorie, ale necháváme jí vyplynout z posbíraných dat.

3.4 *Realizace výzkumu*

Výzkum byl proveden při osobní schůzce s komunikačními partnery v jejich přirozeném prostředí, tedy u nich doma. Kvůli pandemické situaci začal průběh rozhovorů během dubna 2021. Komunikační partneři jsou osoby vyššího věku, a proto volili spíše osobní schůzku, před kterou vyžadovali test na nemoc Covid-19 s negativním výsledkem. Rozhovory byly nahrávány na mobilní telefon a poté převedeny mnou do psané elektronické podoby. Délka rozhovoru trvala v průměru 25 až 30 minut.

3.5 *Etika výzkumu*

Všichni komunikační partneři byli kontaktováni a seznámeni s tématem bakalářské práce a zároveň měli možnost poskytnutí rozhovoru odmítnout. Komunikační partneři byli seznámeni s procesem setkání a také souhlasili s nahráváním a následným uveřejněním celého rozhovoru. Pro anonymitu komunikačních partnerů neuvádím žádné osobní údaje, jako je jméno, datum narození nebo místo bydliště. Komunikační partneři mají právo kdykoliv nahlížet do výsledků výzkumu a s touto skutečností byli seznámeni. Všechny tyto údaje jsou zaneseny v informovaném souhlasu s poskytnutím rozhovoru a toto prohlášení každý komunikační partner řádně podepsal.

4 Výsledky

V této části mé bakalářské práce prezentuji všechny výsledky, které jsem získala při rozhovorech s oslovenými partnery. Výzkum je rozdělen na část identifikační a dále popisnou. V popisné části je výzkum zaměřen na výzkumnou otázku, která byla stanovena z naplnění cíle výzkumu. Každého, kdo byl ochotný poskytnout rozhovor, nazývám komunikační partneri a ve výsledcích jsou označováni zkratkou KP a číslem pořadí.

Při rozhovorech jsem se nejdříve zaměřila na zjištění obecných informací o komunikačních partnerech, které jsou zaznamenány v tabulce č. 1. Mezi tyto obecní informace jsem zařadila otázky na věk, původ, místo bydliště v Jihočeském kraji a také otázku, která byla zaměřena na zjištění, kolik dětí romského etnika měli nebo mají ve své péči.

Rozhovory proběhly s vybranými vykonavateli pěstounské péče, kteří mají alespoň jedno dítě romského etnika ve své péči a zároveň mají trvalé bydliště v Jihočeském kraji. Dále rozhovory probíhaly formou biografického rozhovoru. Na začátku každého rozhovoru jsem položila komunikačním partnerům stejnou otázku, „Jaká byla prvotní motivace k pěstounské péči o romské dítě?“. Během biografického rozhovoru byla použita metoda dotazování.

4.1 *Analýza rozhovorů*

Při zpracování rozhovorů byly zjištěny kódy, které jsem získala pomocí otevřeného a následně axiálního kódování. Z těchto kódů se následně začaly vytvářet jednotlivé kategorie a subkategorie. Jednotlivé kategorie a výsledky jsou popsány v samostatných kapitolách níže. Nejdříve popíši hlavní kategorie pomocí obecných informací, které vycházejí z kódování rozhovorů. Hlavní kategorie budou doplněné tabulkou, která znázorní výskyt hlavních kategorií u jednotlivých komunikačních partnerů, pokud ji ve svém rozhovoru zmínili. Následně v další části budou tyto hlavní kategorie spojovány společně se subkategoriemi, které budou popsány a zároveň znázorněny pomocí schématu.

Hlavními kategoriemi byly:

1. Vliv, postoje a jednání okolí
2. Vnější a vnitřní vlivy - negativní postoj

3. Vnější a vnitřní vlivy - pozitivní postoj
4. Finanční odměna
5. Mít fungující rodinu
6. Udělat dobrou věc ve svém životě
7. Život spojený s dětmi
8. Víra v Boha a věřící pěstoun
9. Podpora sociálních pracovníků

Tabulka 1 - Identifikační údaje komunikačních partnerů

komunikační partner	věk	původ pěstounů	místo trvalého bydliště	počet romských dětí v pěstounské péči
č. 1	59 a 61	neromský	Strakonice	4
č. 2	45 a 53	neromský	Jindřichův Hradec	2
č. 3	64 a 66	neromský	Třeboň	2
č. 4	43 a 47	neromský	Prachatice	3
č. 5	56 a 59	neromský	Písek	3

Zdroj: vlastní výzkum

1. Vliv, postoje a jednání okolí

Nejrozsáhlejší kategorií, která byla zmíněná každým komunikačním partnerem, je právě vliv okolí, jejich reakce, postoje a jednání. Mezi hlavní důvody uvedli KP č. 4 hlavně předsudky a stereotypy, které jsou ve světě známé. Dále uvedli, že se tyto předsudky objevily především ze strany rodiny a přátel, kteří ovlivňují život těchto partnerů už do raného dětství. *"Moje maminka při první zmlínce pronesla, že jsme blázn, a že nevíme, jak budeme v životě trpět, protože z toho dítěte nebude dobrý člověk."* (KP4) Naopak KP č. 2 řekli, že předsudky zažili hlavně ze strany úřadů a sociálních pracovníků, kteří se snažili toto rozhodnutí znehodnotit a nebrali jej vážně. Naštěstí z rozhovorů od KP č. 1, KP č. 3 a KP č. 5 vyšlo, že jich se vliv z okolí dotýkal pouze minimálně, a to především od neznámých lidí, kteří informaci pouze zaslechli, ale neznali podrobné a důležité

informace. KP č. 5 uvedl, že s vlivem okolí se setkávali až v té chvíli, kdy přijímali do pěstounské péče druhé dítě romského etnika. *"Tyhle pomluvy a reakce se k nám také dostavily, ale až když jsme si brali druhého Roma. Lidé v okolí nás už znali, a proto si nás také více všímali."* (KP5)

2. Vnější a vnitřní vlivy - negativní postoj

V této kategorii se komunikační partneři zaměřili především na jejich vnímání a proces rozhodování, zda opravdu přijmout romské dítě do pěstounské péče. Komunikační partneři museli zvážit především budoucnost, a proto KP č. 3 uvedl, že má především strach ze začlenění jejich romského dítěte mezi kolektiv vrstevníků. *"Stále jsem se říkal.. Co když ho budou šikanovat? Jak mu máme vysvětlit, že je v pořádku jeho barva kůže? Z toho jsem měl největší strach a bál jsem se, že jako jeho budoucí rodič nebudu stát za nic."* (KP3) KP č. 1 uvedl, že oni sami nikdy takhle negativně nepřemýšleli. *"Věděli jsme, že chceme být pěstouni, a proto jsme ke každému přistupovali stejně, když nám bylo oznámeno, že nutně potřebuji umístit do pěstounské péče romské děvčátko, neváhali jsme."* (KP1). KP č. 1 také uvádí, že negativní postoj nezažili ani u svých vlastních dětí, které o možnosti pěstounské péče o romskou dívku věděly. KP č. 2, KP č. 4 KP č. 5 o tomto tématu nehovořili, dokonce KP č. 4 uvedl, že by tím mohl někomu blízkému ublížit. *"To je pro mě složité říct nahlas, během rozhodování zda se této možnosti ujmout, mě a moji ženu silně poznamenala, a to s důsledkem zničených vztahů v rodině."* (KP4)

3. Vnější a vnitřní vlivy - pozitivní postoj

Pozitivní postoj dle komunikačních partnerů převládal. KP č. 3 uvedli, že v životě udělali správnou věc. *"Naše děti si budou pamatovat někoho, kdo jim dal domov, kdo je oblékal, dával jim oběd a večeři. Tím, jak jsme cítili, že oni v nás cítí domov, tak my jsme věděli, že jsme udělali správnou věc."* (KP3) Pozitivní postoj se projevil u všech komunikačních partnerů. Když jsem se během rozhovoru zeptala, zda by své rozhodnutí dnes změnili, všichni odpověděli stejně. *"Své rozhodnutí bych nikdy nezměnil"* (KP1, KP2, KP3, KP4, KP5) Dokonce KP č. 3 a KP č. 4 uvedli, že kdyby to systém dovolil, vzali by si do pěstounské péče více jak jedno nebo dvě děti najednou.

4. Finanční odměna

Výkon pěstounské péče je pro vykonavatele zajištěn finanční odměnou, a to jak finanční odměnou pro pěstouna, tak také dávkami pro děti v přijaté péči. Tyto dávky slouží na pokrytí potřeb dítěte, proto KP č. 1, KP č. 2, KP č. 4 a KP č. 5 uvedli, že finanční odměna rozhodně neovlivnila jejich rozhodování, a proto to neřadí mezi motivaci, která by rozhodla o přijetí romského dítěte. KP č. 2 reagovali takto: *"Dítě za peníze? To snad ne."* (KP2) KP č. 1 uvedli, že na peníze mysleli, až když měli děti doma. *"Důležité je dát jim lásku, a aby oni jakožto naše děti, vracely lásku nám. I kdybychom dostávali odměnu za "práci", lásku si za to nekoupíme."* (KP1) Výsledky z rozhovorů ukazují, že KP č. 3 se rozhodli brát pěstounskou péči jako formu přivýdelku. *"Bohužel, v době, kdy jsem začala vykonávat pěstounskou péči, byla jsem čerstvě po ukončení školy, měla jsem manžela, žádné děti a trpěla jsem chronickým onemocněním. Pěstounská péče v tu dobu byla pro mě možnost, jak mít děti a být s nimi doma, ale také formou přivýdelku."* (KP3)

5. Mít fungující rodinu

Pro každého z komunikačních partnerů bylo důležité podotknout, jak si zakládají na fungující rodině, která udržuje dobré vztahy a dbá na společné vycházení. KP č. 1 uvedli, že v jejich rodině bylo vždy pro nové děti místo. *"Máme deset dětí, vždy jsme chtěli velkou rodinu. I když víme o rozdílech mezi dvěma vlastními a osmi přijatými dětmi, nikdy jsme k těmto rozdílům nepřihlíželi. Jsou to naše děti, a proto se jim snažíme dávat tu lásku, kterou si zaslouží."* (KP1) Touha po rodině je přirozenou součástí ženy, a proto KP č. 3 uvedla, že ona děti sama mít nemohla. *"Rozhodla jsem se založit rodinu jinak"* (KP3) Fungující rodina má pro každého jiný význam, proto KP č. 4 uvedli, že oni sami nikdy tak stabilní rodinu neměli. Proto chtěli svým dětem dát pocit bezpečí ve fungující rodině. KP č. 2 a KP č. 5 uvedli, že naplnili představu o fungující rodině a budou v tom nadále pokračovat.

6. Udělat dobrou věc ve svém životě

K této kategorii se vyjádřili pouze KP č. 1 a KP č. 2, kdy se tato kategorie ukázala v různých směrech. KP č. 1 věří v Boha, a proto vedou křesťanský způsob života. *"Konaáme dobro, věděli jsme, že je to správný krok. Nechceme znít jako fanatici, ale věřili jsme, že tímto dáváme možnost žít plnohodnotný život, který by naše děti nejspíše nepoznaly"* (KP1) Dobrá věc se KP č. 2 dle jejich odpovědi silně propojovala s předsudky, které ve světě panují. *"Děti se rodí jako děti. Chtěli jsme dokázat, že můžeme vychovat hodné dítě, které bude mít možnost lepšího života. A tím udělat správnou věc pro někoho, kdo si ji zaslouží."* (KP2)

7. Život spojený s dětmi

Tato kategorie byla důležitou motivační složkou pro všechny komunikační partnery, jelikož všichni uvedli, že jejich život ovlivňovala spousta dětí, ať to byly jejich sourozenci, neteře, synovci nebo děti, s kterými vyrůstali. KP č. 4 se cíleně zaměřili na romské děti, s kterými vyrůstali ve stejné ulici. *"Náš život byl vždy spojený s romskými dětmi, vyrůstali jsme v ulici, která byla plná Romů. Romové byli naši kamarádi, sousedi a spolužáci."* (KP4) Život spojený s dětmi je ale také možné prožívat v profesním životě, kdy KP č. 5 uvádí, že byla mnoho let učitelkou v mateřské školce. *"Učila jsem v mateřské školce krásných 28 let. Kdybych mohla, vzala bych si ty děti domů všechny."* (KP5) KP č. 3 uvádí, že byla nejstarší v jejich rodině, a proto se vždy starala o své mladší sourozence. Také hovořila o tom, jak hlídala děti jejich sousedům, když se jejich rodiče rozhodli společně strávit večer mimo domov. *"To bylo, děti skoro každý večer u nás na hlídání, dokonce i sousedé chtěli pohlídat, když vyrazili ven s mými rodiči. Nevadilo mi to, mám ráda děti."* (KP3)

8. Víra v Boha a věřící pěstoun

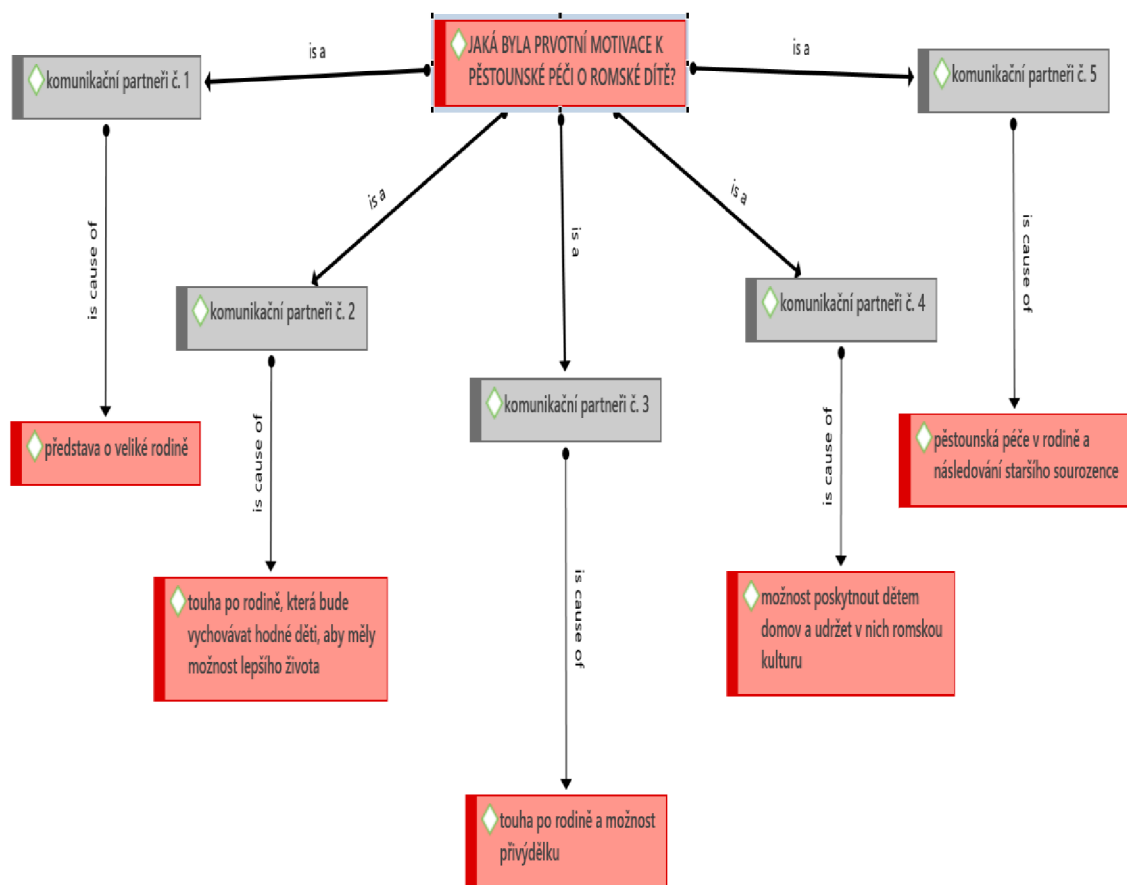
K této kategorii se vyjádřili hlavně KP č. 1, kteří na ni kladli silný důraz. Byla z nich cítit víra v Boha jakožto ochránce jejich života. Důraz kladli především na lásku, která se jim skrze Boha dostává a také na to, jak je Bůh při rozhodování vedl. *"Náš křesťanský život nás k takovému kroku také inspiroval. Věděli jsme, že když už jsme takové rozhodnutí provedli, bylo jasné, že může nastat situace, kdy nás naše víra namotivuje natolik, abychom řekli ano pěstounské péči o dítě romského původu."* (KP1)

9. Podpora úřadů a sociálních pracovníků

Podpora sociálních pracovníků je důležitou součástí procesu žádosti a zprostředkování pěstounské péče. Taková podpora by měla být automatická, upřímná a vždy na profesní úrovni. Komunikační partneři uvedli, že v jejich motivaci, hráli sociální pracovníci velkou roli. KP č. 4 uvádí, že sociální pracovníci hned řekli, jak moc by si stáli o dítě romského původu. Naopak KP č. 1 uvedli, že nemají preference, a proto neměla sociální pracovnice problém prodiskutovat možnost přijetí Roma. KP č. 3 se svěčila s tím, že se svojí první sociální pracovnící nebyla vůbec spokojena. *"Ona byla hrozná, nutila mi dítě, které se líbilo jí. Typického bloňdatého chlapce s modrýma očima. Pořád tvrdila, jak by mělo první dítě být podobné rodičům."* (KP3) Dále KP č. 3 dodala, že po žádosti o změnu sociálního pracovníka se rozhodla, že chce dítě přesného opaku od rodičů. *"Díky této pracovníci jsme změnilí názor, chtěli jsme tedy Roma."* (KP3)

4.2 Vyhodnocení výzkumné otázky: "Jaká byla prvotní motivace k pěstounské péči o romské dítě?"

Díky rozdílnostem mezi vybranými komunikačními partnery bylo možné zjistit, jaká byla prvotní motivace u každého zvlášť. Motivaci těchto komunikačních partnerů ovlivnilo několik vnitřních i vnějších jevů, které se během jejich života vyskytly. Jevy se objevovaly jak v osobním životě, tak v životě profesním. Na výzkumnou otázku odpověděli všichni komunikační partneři pomocí dodatečně podané otázky "Jaká byla podle vás vaše prvotní motivace o romské dítě?"

Obrázek 1 - Jaká byla prvotní motivace k pěstounské péči o romské dítě?

Komunikační partner č. 1 - Představa o veliké rodině

"Taková ta, kterou jsme věděli od začátku, byla, že chceme velikou rodinu. Chtěli jsme mít dům plný dětí a také jsme se o to snažili. Naše první dítě byl náš prvorozený syn. Pokus o další dítě byl neúspěšný, potratila jsem a doktor nám oznámil, že další vlastní děti už mít nikdy nebudeme. Byla to pro nás hrozná zpráva, opravdu jsme chtěli velkou rodinu. Nakonec jsme se upnuli k naší víře. Po dlouhé rozmluvě s naším farářem jsme začali zvažovat jiný způsob jak mít rodinu, bylo nám jedno, že by to byl Rom. Lásku k Bohu jsme chtěli rozvíjet a dávat ji dál." (KP1)

Komunikační partner č. 2 - Touha po rodině, která bude vychovávat hodné děti, aby měly možnost lepšího života

"V naší rodině to bylo snadné. Věděli jsme, že chceme děti, které budou hodné, budou mít úroveň vzdělání a budou mít slibnou budoucnost! I když to bude Rom, hlavní bude, že umí pozdravit, poprosit a poděkovat. Všude čteme, jak je výchova Romů složitá, protože se nedokáží přizpůsobit... možná by jen stačilo změnit pohled a přístup k nim." (KP2)

Komunikační partneři č. 3 - Touha po rodině a možnost přivýdělku

"Bohužel, v době, kdy jsem začala vykonávat pěstounskou péči, byla jsem čerstvě po ukončení školy, měla jsem manžela, žádné děti a trpěla jsem chronickým onemocněním. Práci bylo těžké s mým zdravotním stavem najít a vždy se mi dařilo hledat si brigády na pár hodin, které se mohly provádět formou práce z domova. Pěstounská péče v tu dobu byla pro mě jako možnost, jak mít děti a být s nimi doma, ale také formou přivýdělku. Bylo mi docela jedno, jaké pleti moje děti budou, hlavně aby byly se mnou doma a měly rodinu." (KP3)

Komunikační partneři č. 4 - Možnost poskytnout dětem domov a udržet v nich romskou kulturu

"Romové jsou tak úžasní lidé, nikdy jsme s manželem nepoznali tak rozmanitou kulturu, která by byla u nás v Čechách. To, že jsme se rozhodli být pěstouni, je jednoduché, chtěli jsme rodinu, to ano, mohli bychom mít vlastní děti a být štatstní, ale přáli jsme si mít v rodině aspoň jednoho Roma, který by nás bral jako své rodiče, i když nevlastní. Nikdy jsme neměli v plánu, pokud by nám pěstounská péče vyšla, ničit romskou kulturu

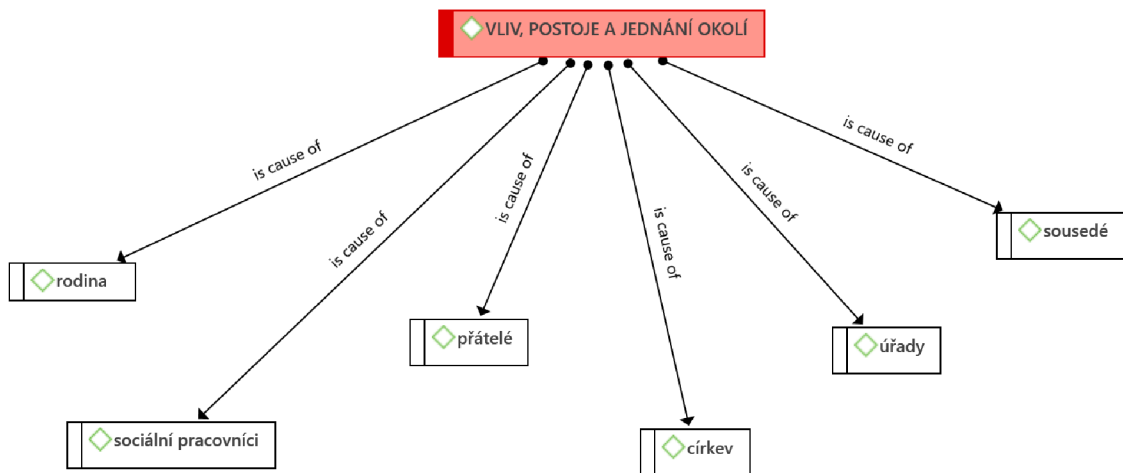
v budoucím životě našich přijatých dětí. Kolik dětí nebo teda romských dětí je v děcáku.. tolik z nich o své kultuře nemá ani ponětí a snaží se napodobit právě ty, kteří to propagují špatně. Chtěli jsme, jim poskytnou domov, rodinu a udržet v nich romskou kulturu." (KP4)

Komunikační partneři č. 5 - Pěstounská péče v rodině a následování staršího sourozence

"Můj bratr je již fungující pěstoun, který má romské děti v pěstounské péči" Toto uvedl jeden z komunikačních partnerů č. 5. "Pěstounskou péči jsme viděli jako krásnou náplň života, kdy můžeme přijmout do naší rodiny někoho nového a dát mu šanci vyrůstat v rodině, kterou každé dítě potřebuje. Díky bratrovi jsme věděli, jak náročná práce to je a kolik snahy vyžaduje, zvláště když jde o romské dítě. Doufali jsme, že když uvidí romské děti v příbuzenstvu, začlení se snadněji, než kdyby bylo jediné." (KP5)

Ze zjištěných odpovědí od všech komunikačních partnerů je možné zhodnotit, že převážnou součástí prvotní motivace byla touha po rodině. Pro každého z nich měla touha po rodině jiný význam, třeba jak KP č. 1 uvedli, tak nemohli mít děti vlastní, a proto se rozhodli pro pěstounskou péči. Pro KP č. 4 bylo zase důležité mít vlastní děti, a zároveň mít možnost pečovat o dítě romského původu, které by jejich rodinu obohatilo o rozmanitost kultury. Pro KP č. 5 byla motivace snadnější díky podpoře, která pramenila od bratra, který má s pěstounskou péčí o romské děti zkušenost. Díky těmto výsledkům vyšlo, že tuto motivaci a touhu po rodině vždy doprovází další bod, který se liší, právě tím, jak jsou komunikační partneři rozdílní, z jakého pocházejí prostředí, jakého jsou vyznání či jaký mají profesní život.

4.3 Vyhodnocení cíle bakalářské práce: "Jaké jsou faktory motivace k pěstounské péči o romské děti?"

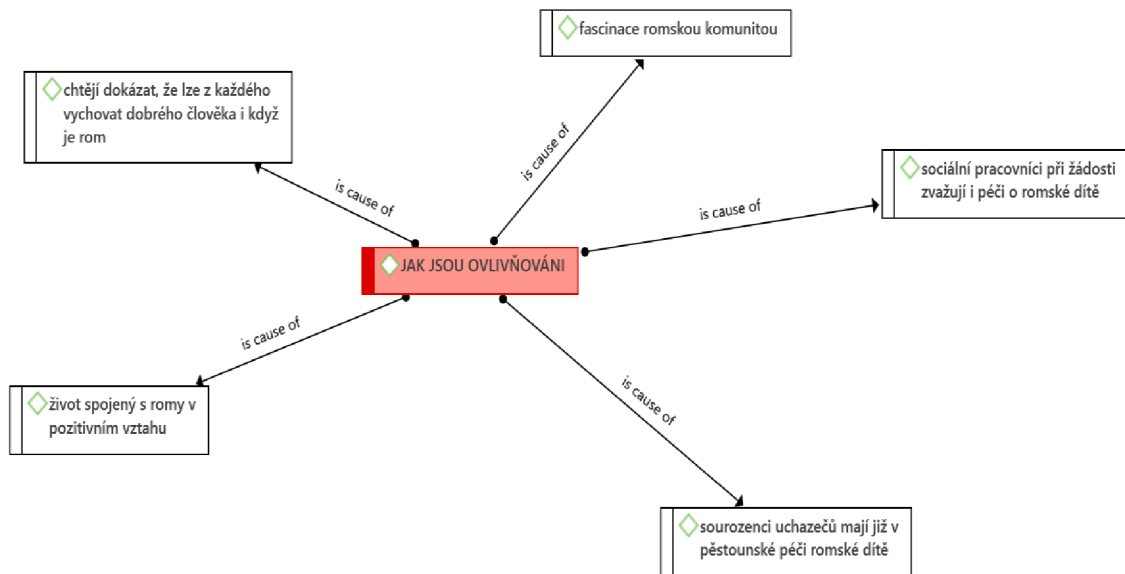

Obrázek 2 - Vliv, postoje a jednání okolí

Vliv, postoje a jednání okolí - kdo je ovlivňuje

Na obr. 2 lze vidět odpovědi komunikačních partnerů. Uvedené odpovědi jsou ve vztahu k hlavní kategorii vliv, postoje a jednání okolí. Odpovědi na tomto obrázku jsou zaměřeny na okolí, tedy kdo ovlivňuje motivaci uchazečů o pěstounskou péči. Komunikační partneři č. 1, č.2, č.3, č.4 a č.5 se shodují, že hlavními lidmi, kdo jejich rozhodnutí ovlivnil, byli rodiče. "Maminka byla nadšená, tolik energie, kterou mi dala, to bylo to, co jsem potřebovala." (KP2) Negativní motivace z okolí je také jeden z motivátorů, jak uvedli KP č. 4, kdy bylo jejich rozhodnutí několikrát znehodnocováno "Bylo nám hrozně, když nás srazila vlastní rodina." (KP4), KP č. 1 doplnili, že jejich motivaci značně ovlivnila víra v Boha a jejich rodina. "Jsme všichni věřící, rodiče věděli, že Bůh stojí při nás, tak jako oni." (KP1)

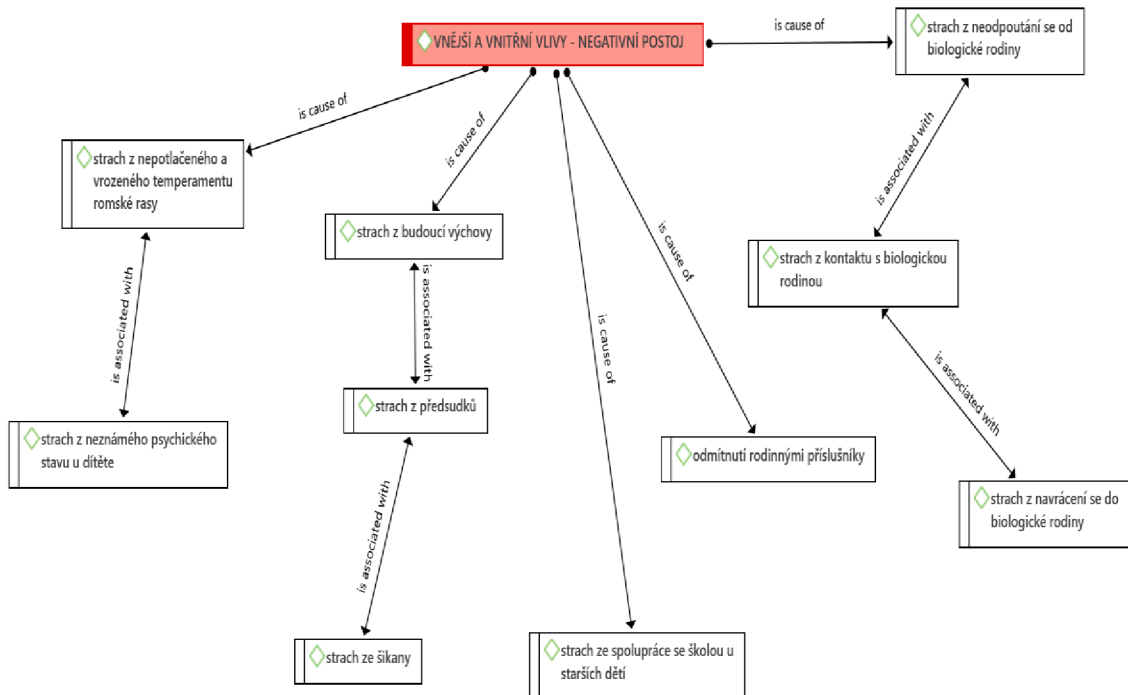
Vliv, postoje a jednání okolí - jak jsou ovlivňováni

Obrázek 3 - Jak jsou ovlivňováni

Na obr. 3 můžeme vidět odpovědi komunikačních partnerů, které se vážou na předchozí kategorii, ale v tomto případě se zde ukazují odpovědi zaměřené na to, jak byli ovlivněni při rozhodování. Každý z komunikačních partnerů měl rozdílnou motivaci, která se odrážela od životních zkušeností a toho, jaký měli život. KP č. 4 stále kladli důraz na to, jak vidí v Romech něco exotického a temperamentního. "Chtěli jsme Roma, kterého vychováme dobře, ale chceme v něm udržet jeho náuru, temperament a hlavně romskou kulturu." (KP4) Sociální pracovníci jsou důležitou součástí motivace, která ovlivní rozhodnutí a průběh celého zprostředkování. Komunikační partneři č. 2 uvedli, že jejich sociální pracovnice jednala vždy upřímně. "Pracovnice nám řekla, je potřeba umisťovat všechny, takže i Romy!" (KP2) Sourozenci komunikačních partnerů č. 1 byli řadu let pěstouni, a proto tyto partneři sdělili, že s pěstounskou péčí v rodině již mají zkušenosti. "Můj bratr je pěstoun, ale nemá žádné romské dítě. To jsme byli s manželkou první my." (KP1)

Vnější a vnitřní vlivy - negativní postoj

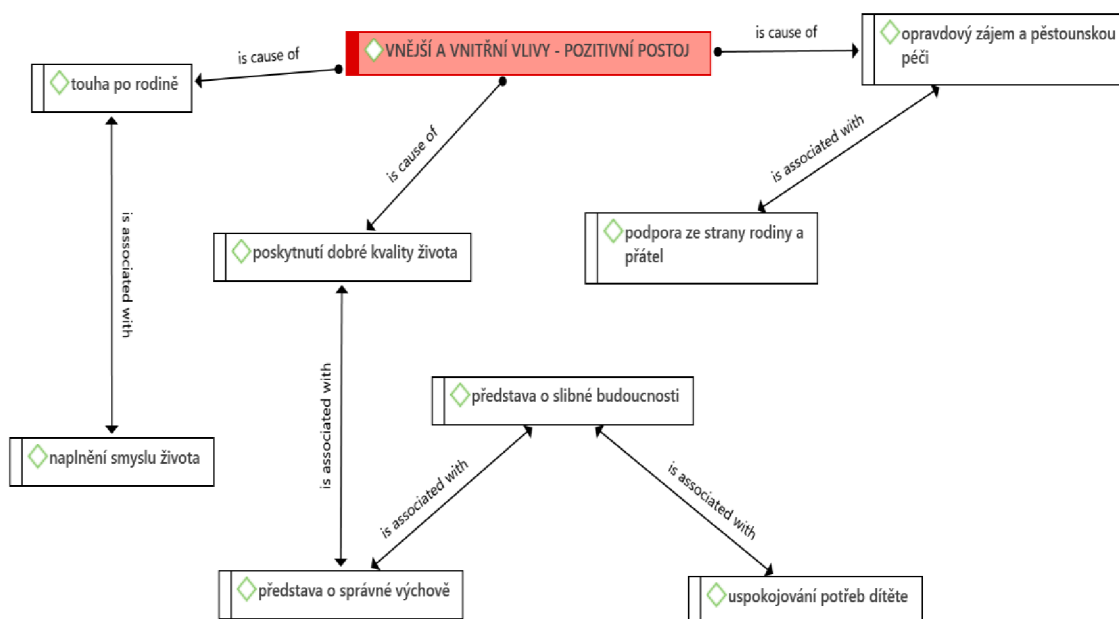

Obrázek 4 - Vnější a vnitřní vlivy – negativní postoj

Na obr. 4 jsou uvedeny všechny odpovědi informačních klientů, které se spojují s hlavní kategorií vnější a vnitřní vlivy, které měly negativní postoj, ale také ovlivnily motivaci pěstounů. Negativní myšlení bylo ze stran komunikačních partnerů zaměřené hlavně na budoucnost, která ovlivnila jak pěstouny, děti, ale také lidi z okolí. V odpovědích jsou uvedené především obavy a strach z dosud nezažitých situací. Komunikační partneři č. 1 měli strach, že jejich romské dítě bude citově navázáno na biologickou rodinu. "Stále jsme přemýšleli nad tím, co když to bude dítě starší a bude vědět, kdo je jeho opravdová rodina. Co když nás takhle brát nikdy nebude?" (KP1) Tito komunikační partneři poté dodali, že tento strach je přešel v momentě, kdy si dítě přivezli domů. "Jakmile jsme ji viděli u nás, bylo to ono, vzala si hračku a řekla, že takovou nikdy neměla. Asi jsme to v sobě jen potlačili." (KP1) Další negativní myšlení se objevilo také v rozhovoru s komunikačními partnery č. 3, kteří uvedli, že nevěděli, jak jejich romské dítě bude zvládat fakt, že je Rom. Také je tížila otázka, co když to bude naopak a jeho původ bude spíše na obtíž při výchově. "To jsme se ptali sami sebe, co když mu bude jeho původ vadit?"

Nebo co když jemu to vadit nebude a bude se snažit přiblížit se svým lidem?." (KP3) Komunikační partneři č. 3 a č. 5 se také vyjádřili k tomu, jak jejich motivaci ovlivnila informace, že se v budoucnu může projevit zájem ze strany biologické rodiny formou navázání kontaktu s dítětem. *"Říkali jsme si, co když se nám ozve a bude se s ním chtít vidat, dovolíme to?" (KP3)* Naopak komunikační partneři č. 5 uvedli, že toto rozhodnutí nechají na dítěti samém. *"Řekli jsme si, pokud bude velké a bude chápat, co se právě děje, tak ať se rozhodne samo. Rozhodně ho nebudeme nutit do něčeho, co samo nechce." (KP5)* Strach, který se spojoval s odmítnutím ze strany rodinných příslušníků, se dotýkal komunikačních partnerů č. 4. *"Vztahy byly najednou zničené, přesto jsme se rozhodli to udělat a tvořit vztahy nové." (KP4)* Další ze strachů zmínili komunikační partneři č. 5. Ti měli strach z psychické a intelektové stránky. Sociální pracovnice je připravovala na fakt, že tyto děti nebývají chytré a chodí do zvláštní školy. *"Co nám ta pracovnice tloukla do hlavy, nebylo vůbec motivační, rovnou řekla, že to dítě bude hloupé." (KP5)*

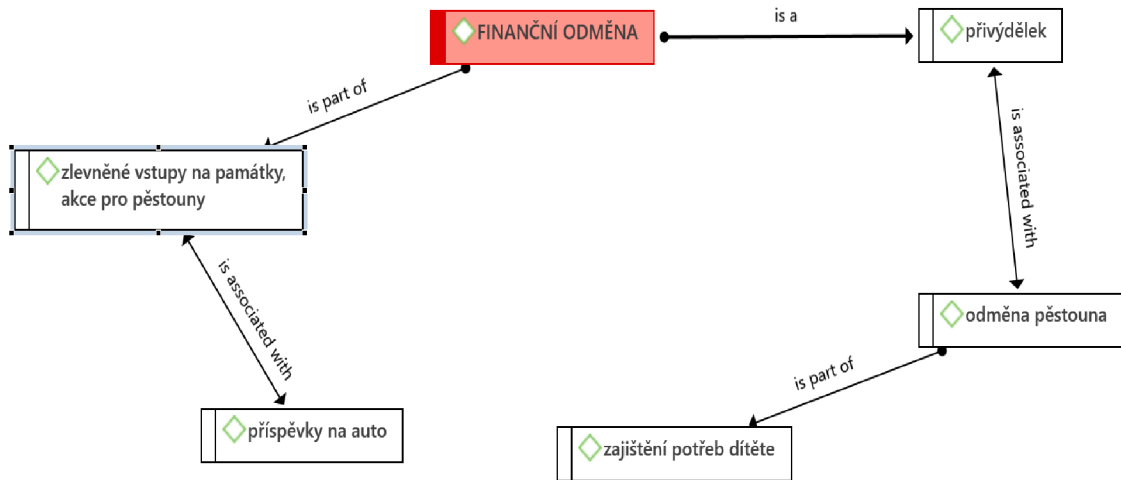
Vnější a vnitřní vlivy – pozitivní postoj

Obrázek 5 - Vnější a vnitřní vlivy – pozitivní postoj

Na obr. 5 jsou znázorněny odpovědi k hlavní kategorii vnější a vnitřní vlivy z hlediska pozitivního postoje. Provázání a vztah mezi jednotlivými subkategoriemi se u komunikačních partnerů projevily především z opravdového zájmu o pěstounskou péči a touhu po rodině. Komunikační partneři č. 1, č.2, č.3, č.4 a č.5 se shodli, že jejich pozitivní myšlení doprovázela touha po rodině a představa slibné budoucnosti jak pro dítě, tak pro ně. "Těšili jsme se každým dnem, ale proces, který byl zdlouhavý, nám dal zabrat." (KP5) Uspokojování potřeb dítěte bylo důležité hlavně pro komunikační partnery č. 2, kteří zdůrazňovali, že přijaté dítě bude cítit rozdíly mezi pěstouny a ním. "Pro nás bylo důležité zajistit vše, co bude potřebovat, uvidí přece, že jsme jinak barevní. Proto byly jeho potřeby důležité." (KP2) Cílem všech komunikačních partnerů bylo především zajistit kvalitní způsob života, zajištění všech potřeb, pocit bezpečí a správná výchova.

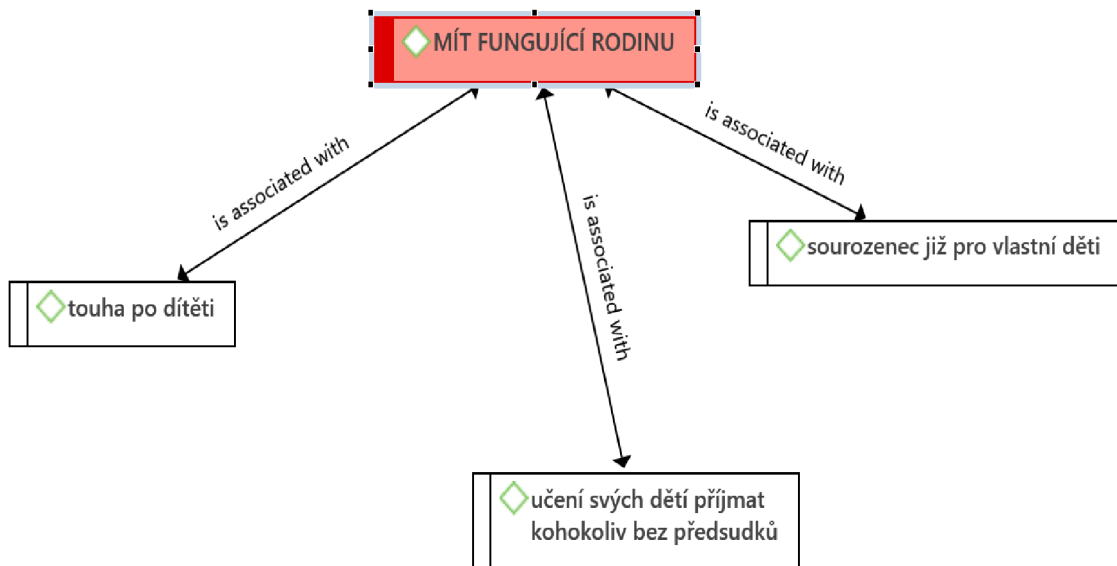
Finanční odměna

Obrázek 6 - Finanční odměna

Na obr. 6 jsou uvedeny všechny subkategorie k hlavní kategorii finanční odměna. Všichni komunikační partneři odpověděli, že s finanční odměnou počítali automaticky, každý však z jiného důvodu. "Dostáváme peníze pro to, abychom zajistili kvalitní život dětem, to že my dostáváme odměnu pěstouna, neznamená, že to bereme jako práci. Můj muž chodí do stálé práce a já jsem s dětmi doma. Peníze zajišťují kvalitní život celé rodině, nenecháváme si je pro sebe." (KP1) Komunikační partner č.2 uvádí, že děti za peníze by nikdy nechtěli, jejich rozhodnutí bylo bez úmyslu výdělku "Nechtěli jsme na nich vydělat nebo si je podplácet, chtěli jsme jim dát domov." (KP2) Formou přívýdělku viděla pěstounskou péči komunikační partnerka č. 3. Díky dávkám pěstounské péče bylo možné zajistit více než-li jen potřeby dětí nebo pěstounů "Mohli jsme děti brát na výlety, v tom byly dávky dobré, děti měly volné vstupy na památky, hrady, zámky a různé akce" (KP4) Mezi dávky pro pěstouny patří také finanční příspěvek na auto, a komunikační partneři č. 5 této možnosti využili.

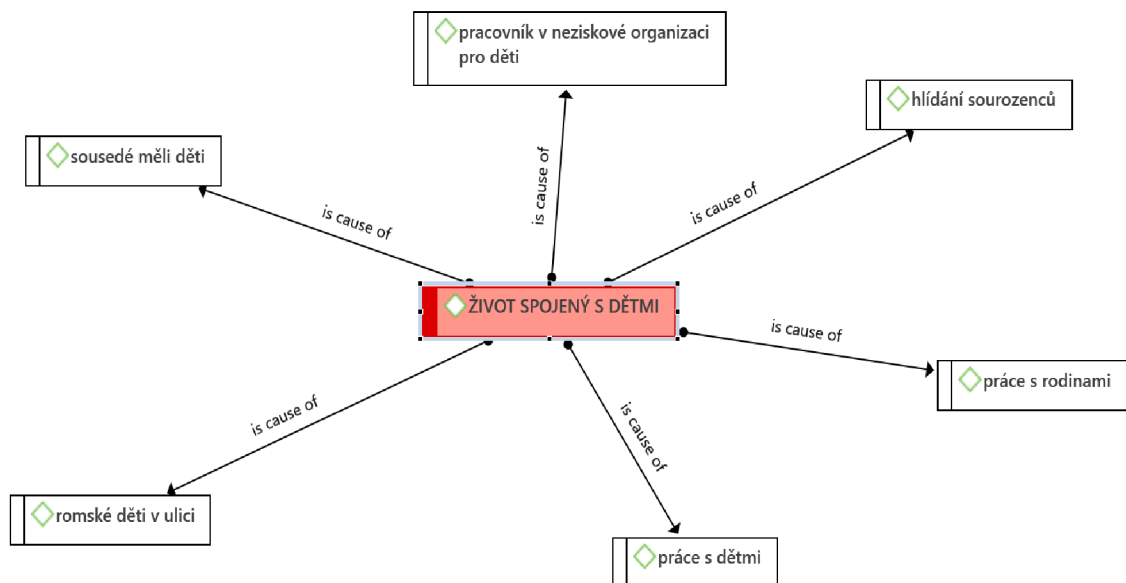
Mít fungující rodinu

Obrázek 7 - Mít fungující rodinu

Na obr. 7 vidíme odpovědi, které komunikační partnery uvedli ve vztahu k hlavní kategorii fungující rodiny. Každý z komunikačních partnerů uvedl, že mít fungující rodinu bylo jejich hlavním cílem a motivací, jak a proč a vykonávat pěstounskou péči. "Chtěli jsme mít děti, bylo více než jasné, že vlastní děti mít nemůžeme." (KP2) Tato kategorie byla v motivaci důležitá i s ohledem na to, zda pěstouni už mají své vlastní děti. "Brali jsme je jako vlastní všechny, ale vždy jsme se na názor zeptali i našich vlastních dětí." (KP5) Předsudky jsou velikou součástí dnešního světa, a proto se všichni komunikační partneři snažili o to přijímat své děti v rodině jako své bez ohledu na barvu kůže.

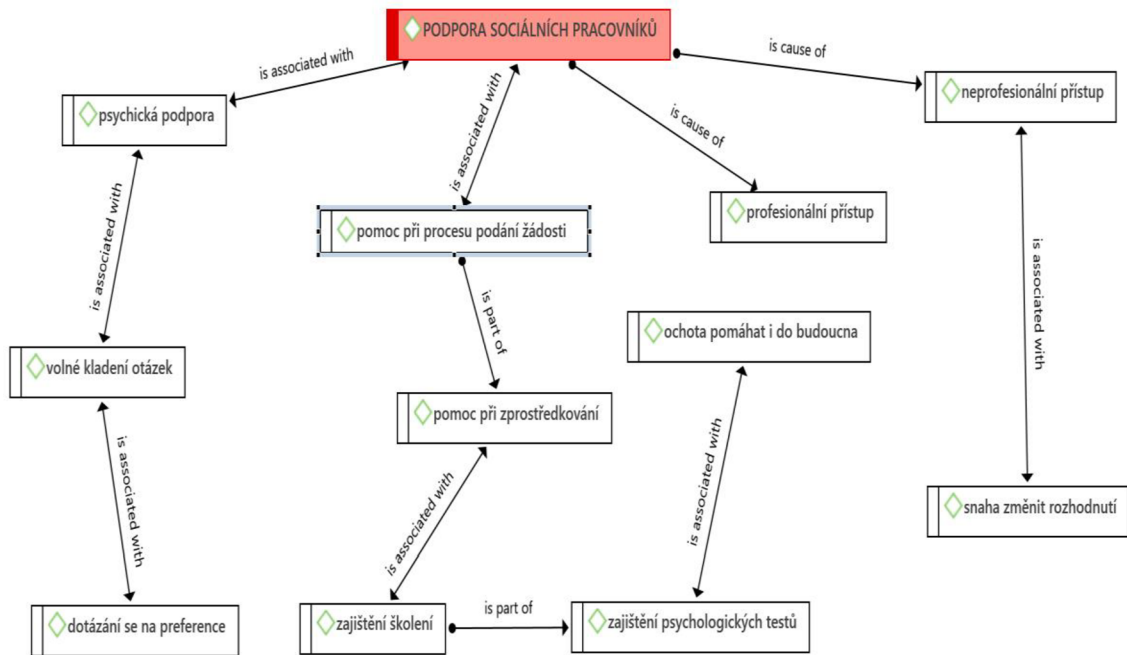
Život spojený s dětmi

Obrázek 8 - Život spojený s dětmi

Na obr. 8 jsou znázorněny odpovědi na hlavní kategorii, která popisuje jako motivaci život spojený s dětmi. Pro komunikační partnery je takový život spojený z různých situací. Komunikační partnerka č. 5 spojovala svůj profesní život s dětmi jako učitelka v mateřské školce. "Pracovala jsem s dětmi každý den." (KP5) Vyrůstání s dětmi v okolí patří do života mnoha lidí, navazování kontaktu se sousedy a jejich dětmi bylo přirozené i pro komunikační partnery č. 4 a č. 3. "Děti z naší ulice byly našimi kamarády." (KP4)

Podpora sociálních pracovníků

Obrázek 9 - Podpora sociálních pracovníků

Na obr. 9 jsou uvedeny odpovědi komunikačních partnerů, které jsou ve vztahu k hlavní kategorii o podpoře ze strany sociálních pracovníků, která byla motivací pro všechny komunikační partnery. Negativní motivací, která z rozhovoru s komunikačními partnery č. 3 vyšla najevo, bylo především neprofesionální jednání ze strany sociálního pracovníka. "Řekla nám, jste běloši, musíte mít bílé dítě." (KP3) Nakonec tato negativní reakce měla pozitivní přínos pro rozhodnutí, zda vzít do péče romské dítě. Všichni komunikační partneři uvedli, že díky sociálním pracovníkům nemají strach jednat na rovinu nebo dotazovat se při nejasnostech. "Zařídili nám všechno! Strach jsme měli ze zajištění školení, protože to pro nás bylo něco nového, ale nakonec vše zařídili pracovníci." (KP1) Komunikační partneři č. 5 uvedli, že je nejvíce podpořila jistota o budoucí spolupráci. "Cítili jsme tu jistotu, jak se nemusíme bát, že bychom v tom byli sami. Mohli jsme se na ně vždy obrátit." (KP5) Věk komunikačních partnerů při spolupráci s úřady hrál také velkou roli v jejich motivaci. Komunikační partneři č. 2 byli velmi mladí, když žádali o zařazení do evidence. "Bylo nám málo a bylo to něco, co jsme neznali, pomoc jsme potřebovali. Zeptali jsme se, jak se podává žádost a pracovnice z úřadu nás o všem poučila. Pak už stačil jen podpis." (KP2)

5 Diskuze

Výsledky bakalářské práce byly zjištěny díky biografickým rozhovorům. Rozhovory byly zakódovány pomocí otevřeného kódování. Jednotlivé kódy byly rozděleny do kategorií a subkategorií. Všechny kategorie byly vyjádřeny pomocí diagramů.

Pro výzkumnou otázku *"Jaká byla prvotní motivace k pěstounské péči o romské děti?"* bylo vytvořeno devět hlavních kategorií, na které se potom navazovaly vztahy mezi subkategoriemi.

Tato práce byla zaměřena na vykonavatele pěstounské péče, kteří mají nebo měli ve své péči alespoň jedno dítě romského etnika a zároveň žijí na území jižních Čech. Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou faktory motivace k pěstounské péči o romské dítě.

Rozhovory probíhaly s vykonavateli pěstounské péče, kteří žijí na území Jihočeského kraje a ve své péči mají nebo měli alespoň jedno dítě romského etnika. Rozhovory probíhaly buďto v přirozeném prostředí, tedy u komunikačních partnerů doma, nebo formou online rozhovoru za pomoci videohovorů. Průběh rozhovorů působil kladným dojmem.

Komunikační partneři byli ochotní poskytnout informace o jejich životních zkušenostech s pěstounskou péčí. Díky biografickým rozhovorům bylo možné zjistit informace potřebné k naplnění cíle mé bakalářské práce.

Komunikační partneři měli možnost říct cokoli, co uznali za vhodné a v případě, že by se vynechala podstatná oblast pro naplnění cíle rozhovoru, využila jsem techniku dotazování.

V teoretické části své bakalářské práce popisují, jak je pro budoucí pěstouny důležité vlastní předsvědčení a motivace k výkonu pěstounské péče, o kterém hovoří své publikaci autoři Bubleová a kol. (2014). Tito autoři poukazují na fakt, že důvody, které vedou žadatele k přijetí dítěte do jakékoliv náhradní rodinné péče, musejí vycházet z osobní motivace a vnitřního přesvědčení. Komunikační partneři v průběhu rozhovorů uváděli, že motivace byla hlavní složkou, která je ovlivňovala po celý proces zprostředkování pěstounské péče. Jedni z komunikačních partnerů uvedli, že hlavní osobní motivaci pocítili právě, kdy jim bylo nabídnuto romské dítě, které nutně potřebuje rodinu.

Vágnerová (2012) uvádí, že motivace je také potřebná i v momentě, kdy už mají pěstouni dítě doma. Komunikační partneři uvedli, že motivaci v jejich životě potřebovali jak z vlastní strany, tak i ze strany okolí. Motivace se jim dostávala od rodiny, z okolí, prostředí přátel a ze strany sociálních pracovníků.

Autorka Winnette (2016) poukazuje na motivaci skrze povinnosti, které je potřeba zvážit před samotným podáním žádosti o jakoukoliv formu náhradní rodinné péče. Komunikační partneři uvedli, že jejich rozmyšlení, zda podat žádost o pěstounskou péči, mělo rozsah několika dnů až týdnů, kdy hledali rady a názory u svých blízkých.

Ptáček a kol. (2011) píše o stabilním rodinném zázemí, které by mělo být dítěti poskytnuto. Jedni z komunikačních partnerů uvádějí, že je pro ně důležité poskytnout svým dětem pocit domova a bezpečí. Další komunikační partneři uvedli, že chtějí, aby se dítě cítilo bezpečně právě v tom smyslu, že se má kam vracet, tedy tam, kde má domov.

Komunikační partneři uvedli, že se snaží o bezpečný vztah mezi dětmi a jimi, i když ví, že nejsou jejich pravými rodiči. Tuto snahu se snaží projevovat každý den starostlivostí, zajišťováním potřeb dětí, láskou, pocitem bezpečí a mnoha dalšími projevy. V publikaci, kde autor Cairns (2013) píše o bezpečné vazbě mezi náhradními rodiči a dítětem, potvrzuje tyto odpovědi od komunikačních partnerů. K tomuto tématu bezpečné vazby se vyjádřili jedni z komunikačních partnerů, kteří uvedli, že pro zlepšování vztahu mezi nimi, udržují kontakt s dalšími rodinami, které také vykonávají pěstounskou péči a mají ve své péči romské děti. Při udržování tohoto kontaktu si navzájem vyměňují zkušenosti, dávají si rady a tráví společně volný čas či jsou účastni společného školení. Na tento způsob získávání zkušeností poukazuje i krajský úřad (2014).

Dle autorky Winnette (2014) a autorky Weinerové (2014) se jejich publikace zaměřená na motivaci k pěstounské péči o romské dítě shoduje s odpovědmi komunikačních partnerů, kteří sdělili, že jejich motivace byla ohrožena. Hlavní hrozbou pro komunikační partnery byly obavy z předsudků, pomluv a kritiky z okolního prostředí. Naopak se teorie autorky Weinerové (2014) neshodovala s odpovědí komunikačních partnerů v případě, kdy autorka píše o strachu z výchovných problémů v období puberty. Komunikační partneři potvrdili, že takový strach neměli, a naopak se jejich motivace právě projevovala v tom, že výchova bude hlavní prioritou.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit faktory motivace k pěstounské péči, které díky vlastnímu výzkumu a získaným rozhovorům byly zjištěné a popsány. Každý z komunikačních partnerů uvedl, co jej v danou chvíli ovlivňovalo nejvíce a proč se nakonec pro pěstounskou péči rozhodli. Cíle výzkumu a mé práce se shodují s především s autorkou Vančákovou, která se zabývá tématem náhradní rodinné péče o romské děti. Její publikace představuje formu norem, faktů a definic, jak probíhá taková péče o romské dítě. Autorka také spolupracuje s rodinami v rámci sdružení Rozum a Cit. Výsledky mého výzkumu se shodují s výsledky v publikaci *Dítě v náhradní rodinné péči* autorky Vančákové, která poukazuje na rozmanitost romských dětí a na jejich specifické potřeby, s kterými je potřeba počítat a důkladně se nad nimi zamyslet před tím, než se pro pěstounskou péči žadatelé rozhodnou. Dle Vančákové (2012) je potřeba budovat identitu dítěte, které je v náhradní rodinné péči. Díky motivaci, kterou získávají pěstouni po celou dobu zprostředkování a následné péče, se jim to poměrně dobře daří. Komunikační partneři uvedli, že publikace autorky Vančákové byla velmi přínosnou zvláště při školení, kterým museli uchazeči o péči projít.

Cílem výzkumné otázky bylo zjistit úplně prvotní motivaci k pěstounské péči o romské dítě, kdy komunikační partneři uvedli přesný čas a situaci, kdy jejich motivace byla natolik silná, aby mohli přijmout dítě romského etnika do své péče. Asociace poskytovatelů služeb (2018) uvádí, že motivace může mít i negativní formu v podobě obav a strachu ze strany rodičů a v tomto ohledu se shoduje s výsledkem v mém vlastním výzkumu, kdy jedni z komunikačních partnerů uvedli, že jejich okolí vnímalo romské dítě v jejich rodině velmi negativně, dokonce až nesnesitelně. Tato publikace také potvrzuje výsledek v mém výzkumu, že tyto negativní vlivy jsou v pořádku, a dokonce mohou způsobit změnu v motivaci na ještě silnější.

Z výzkumu vyplynulo, že u každého může být motivace rozdílná, ale touha po rodině převládá u většiny komunikačních partnerů. Na motivaci má obecně vliv hned několik faktorů, a proto nelze u žádného pěstouna, ať už pěstouna, který má v péči romské či jiné etnikum přesně určit, kdo by mohl mít jakou motivaci a proč. Díky komunikačním partnerům v mém výzkumu této práce mohlo být zjištěno alespoň několik hlavních kategorií, které mohou pěstouny silně ovlivňovat a motivovat.

6 Doporučení bakalářské práce do praxe

Během psaní této bakalářské práce bylo zjištěno mnoho osobních zkušeností ze stran komunikačních partnerů, kteří se po celý život setkávali s různými životními situacemi, které ovlivňovali život jejich rodin a okolí. Díky otevřenosti komunikačních partnerů je možné využít bakalářskou práci také v praxi. Přínos této bakalářské práce by mohl být využit v praxi zejména pro budoucí uchazeče o pěstounskou péči, kteří potřebují vzor opravdových pěstounských rodin, které mají za sebou řadu zkušeností a jsou ochotni se o takové zkušenosti a rady podělit. Dále je možný přínos pro sociální pracovníky, kteří budou s takovými uchazeči pracovat. Má bakalářská práce může sloužit jako pomůcka či doplnění reálných situací pro školitele a jako podpůrný materiál pro uchazeče, kteří procházejí školením k výkonu pěstounské péče. Díky rozhovorům, které jsem během výzkumu získala, jsem si uvědomila, že je důležité také sledovat reakci dětí, které v pěstounské péči žijí, proto by tato práce mohla být užitečná v případě, kdy by se chtěly, sami přijaté děti do pěstounské péče podívat, jak těžký mohl být proces zprostředování, jak to jejich pěstouni snášeli a jak byla ovlivňována jejich motivace lidmi z jejich okolí.

7 Závěr

Tato práce se zabývala motivací k výkonu pěstounské péče, kdy neromské rodiny přijali do své péče dítě romského etnika. Pro výzkum byla stanovena hlavní výzkumná otázka: *"Jaká byla prvotní motivace k pěstounské péči o romské děti?"*

V teoretické části jsem popsala základní pojmy, které se týkají tématu náhradní rodinné péče, pěstounské péče, romské rodiny, identity romského dítěte a přijetí do pěstounské péče dítěte jiného etnika. Tato témata jsou spojená s motivací, která byla cílem mé bakalářské práce. V praktické části k naplnění cíle byl zvolen kvalitativní přístup a užitá technika biografických rozhovorů s komunikačními partnery. Rozhovory probíhaly s vykonavateli pěstounské péče, kteří měli nebo mají alespoň jedno dítě romského původu ve své péči a zároveň žijí na území Jihočeského kraje. Data jsem analyzovala postupem vycházejícím ze zakotvené teorie. Všechny rozhovory byly následně zakódovány pomocí otevřeného kódování. Jednotlivé kódy byly poté rozděleny do kategorií. Některé kódy byly použity jako hlavní kategorie, na které se poté vázaly ostatní kódy neboli subkategorie. Kategorie byly znázorněny pomocí diagramů, které byly vytvořeny pomocí programu Atlas.ti.

V diskusi byly porovnány zjištěné odpovědi od komunikačních partnerů.

Výsledky výzkumu ukázaly, že pro komunikační partnery nebylo snadné motivaci získat hned. Během procesu mezi podáním žádosti a přijetím dítěte do péče museli komunikační partneři projít školením, psychologickými testy, ale také osobním rozhodnutím, zda jsou opravdu schopni vykonávat pěstounskou péči. Dle komunikačních partnerů jejich motivace měla být podporována převážně ze strany rodiny a přátel. Jeden z komunikačních partnerů uvedl, že jejich rodina takový vliv na pozitivní motivaci vůbec neměla, protože s jejich rozhodnutím přijmout dítě odlišného etnika značně nesouhlasili, a proto jsou vztahy v rodině nezvratně zničené. Díky této negativní zkušenosti z výzkumu vyplynulo, že motivace k pěstounské péči nemusí působit pouze pozitivně. Tento výsledek ukázal, že dokonce i negativní motivace ze strany lidí v okolí může namotivovat pěstouny natolik, aby tímto rozhodnutím mohli dokázat opak.

Výsledky výzkumu dále ukázaly, že pro každého z komunikačních partnerů a jejich motivaci bylo velmi důležité, aby měli fungující rodinu, která dá přijatým dětem pocit bezpečí a kvalitní způsob života, který by v dětském domově nebo disfunkční rodině

nejspíše neměly. Z odpovědí komunikační partnerů bylo zjištěno, že jejich postoj k jinému etniku dětí je pozitivní. Všichni komunikační partneři uvedli, že jejich hlavním cílem bylo vychovat děti tak, aby měli šanci získat kvalitní vzdělání, přátele, životní zkušenosti a jistotu dobrého budoucího života.

Z výsledku také vyplynulo, že motivace může působit jak na přítomnost, tak i na budoucnost. Pro komunikační partnery bylo potřeba, aby měli jistotu, že v budoucnosti bude realizace pěstounské péče na určité přijatelné úrovni. Motivací pro ně bylo především vědomí, že budou moci přijatým dětem zajišťovat vše potřebné a naplňovat jejich potřeby, které se postupem času budou zvětšovat.

Během psaní této bakalářské práce bylo zjištěno mnoho osobních zkušeností ze stran komunikačních partnerů. Přínos této bakalářské práce by mohl být využit v praxi zejména pro budoucí uchazeče o pěstounskou péči a zároveň pro sociální pracovníky, kteří budou s takovými uchazeči pracovat. Dále vidím přínos této bakalářské práce jako doplnění reálných situací pro školitele a jako podpůrný materiál pro uchazeče, kteří procházejí školením k výkonu pěstounské péče.

8 Seznam použitých zdrojů

1. BITTNEROVÁ D., MORAVCOVÁ M., 2014. *Etnické komunity – Romové*. Praha, FHS UK. ISBN 9788087398456.
2. BITTNEROVÁ, D., MORAVCOVÁ M., (2011). *Etnické komunity: Integrace, identita*. Praha: FHS UK. Agora (UK). ISBN 978-80-87398-13-5.
3. BRANDEJSOVÁ, V. et al., 2015. *Pěstounství je profese*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. ISBN 978-80-7421-115-7.
4. BERRICK, J. D., SKIVENES, M., 2012. Dimensions of high quality foster care: Parenting Plus [online]. *Children and Youth Services Review*. 34(9), 1956-1965, doi: 10.1016/j.chilyouth.2012.05.026 [cit. 2021-07-15]. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0190740912002447>
5. BUBLEOVÁ, V., a kol., 2011. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-01-2.
6. BUBLEOVÁ, V., et al., 2014. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-19-7.
7. BUMPUS J., 2014. *Transracial Adoption: Racial Identity, Resilience, and Self-esteem of African American Adoptees* [online]. Keene, [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <http://aura.antioch.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1104&context=etds>
8. CAIRNS, K., 2013. *Bezpečná vazba mezi náhradními rodiči a dítětem: traumata v raném vztahu a psychická odolnost*. Praha: Portál. 180 s. ISBN 978-80-262-0370-4.
9. DAVIDOVÁ, E. a kol., 2010. *Kvalita života a sociální determinanty zdraví u Romů v České a Slovenské republice*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-428-5.
10. DE MAEYER, S., 2014. Motivation for foster care. [online]. *Children and Youth Services Review*. 36(1), 143-149, doi: 10.1016/j.chilyouth.2013.11.003 [cit. 2021-07-06]. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0190740913003447>
11. *Etický kodex sociálních pracovníků ČR*, 2006. [online]. Společnost sociálních pracovníků České republiky. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspr.pdf
12. GABRIEL, Z., NOVÁK, T., 2008. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1788-3.

13. HAJSKÁ, M., 2004. Křtem proti zlým silám. *Dingir č. 1*, s. 42-45. ISSN 1212-1371.
14. HENDL, J., 2012. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0219-6.
15. HLÁSKOVÁ, A., 2015. Přejít dítěte z přechodné pěstounské péče. In: BRANDEJSOVÁ, V. et al. *Pěstounství je profese*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, s. 28-29. ISBN: 978-80-7421-115-7.
16. HORTOVÁ, M., 2003. Děti a náhradní výchovná péče. *Sociální politika*. 2. ročník, s. 2-8. ISSN 1213-624.
17. JAKOUBEK, M., 2008. *Cikáni a etnicita*. Praha Triton. ISBN 978-80-738-7105-5.
18. JAKOUBEK, M., JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, L., 2009. *Romové a cikáni – neznámí i známí: interdisciplinární pohled*. Voznice: Leda. ISBN 978-80-7335-119-9.
19. KAJANOVÁ, A., 2009. *Sociální práce s etnickými a menšinovými skupinami: etnické, marginální a rizikové skupiny*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. ISBN 978-80-7394-181-9.
20. KALEJA, M, KNEJP J., 2009. *Mluvme o Romech - Aven vakeras pal o Roma*. Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7368-708-3.
21. KAŠPAROVÁ, I., 2014. *Politika romství romská politika*. Praha, Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-157-2.
22. KIRALY, M., 2018. Nonfamilial kinship carers - Who are they and what support do they need to nurture children? [online]. *Child & Family Social Work*. 24(4), 449–457, doi:10.1111/cfs.12624 [cit. 2021-07-04]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/cfs.12624>
23. KIRALY, M., HUMPHREYS, C., 2016. It's about whole family: family contact for children in kinship care [online]. *Child & Family Social Work*. 21(2), 228-239, doi:10.1111/cfs.12140 [cit. 2021-07-13]. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/cfs.12140>
24. KLIMEŠ, J., 2008. *Budování identity dítěte*. Občanské sdružení Rozum a Cit. Bez ISBN

25. KOŠŤÁLOVÁ, P., 2012. *Stereotypní obrazy a etnické mýty: kulturní identita Arménie*. Praha: Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-093-3.
26. KRAJSKÝ ÚŘAD., 2014. *Průvodce pro zájemce o NRP a osvojení*. Moravskoslezský kraj. ISBN 978-80-87503-65-2.
27. KRÁLÍČKOVÁ, Z., 2008. Pěstounská péče: mýty versus ústavně konformní interpretace a aplikace zákona s úvahami de lege ferenda. *Právní rozhledy*. č. 9, s. 309-316, ISSN 1210-6410.
28. LUSKOVÁ, D., 2015. Sociální práce v neprofesionálních pěstounských rodinách. *Listy sociální práce*. 3(4), 12-13. ISSN 2336-2332.
29. MATĚJČEK, Z., 2008. *Co děti nejvíc potřebují*. 5. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-504-2.
30. MAYERS, M., 2016. *Marginal groups in outlying areas*. Blackwell Publishing 10. ISBN 01411926
31. MERTO VÁ, J., JANKŮ, B., 2019. *Manuál pro zprostředkování NRP*. MPSV ČR. ISBN 978-80-7421-181-2.
32. MPSV., 2015. *Sborník NRP*. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. ISBN 978-80-7421-103-4.
33. NOVOTNÝ, P., 2014. *Nový občanský zákoník, Rodinné právo*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5167-2.
34. NOŽÍŘOVÁ, J., 2012. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde. ISBN 978-80-8613191-7.
35. PAZLAROVÁ, H., 2016. *Pěstounská péče – manuál pro pomáhající profese*. Portál. ISBN 978-80-262-1020-7.
36. POSKYTOVATELÉ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB, 2018. *Dobrý pěstoun: náhradní rodinná péče v ČR*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR. ISBN 978-80-907053-2-6.
37. Proces zprostředkování. © 2021 *Průvodce* [online]. Copyright © [cit. 08.07.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/proces-zprostredkovani>
38. OSTAŁOWSKA L., 2016. *Cikán je Cikán*. DOKOŘÁN - Jaroslava Jiskrová - Máj. ISBN 978-80-7363-710-1.

39. PTÁČEK, R., a kol., 2011. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. Praha: MPSV. ISBN 978-80-7421-040-2.
40. REICHEL, J., 2009. Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
41. RHODES, K. et al., 2006. Foster Parents' Reasons for Fostering and Foster Family Utilization [online]. *The Journal of Sociology & Social Welfare* .33(4), 105-126, ISSN 0191-5096. [cit. 2021-07-12]. Dostupné z: <https://scholarworks.wmich.edu/jssw/vol33/iss4/9/>
42. ROTREKLOVÁ E. a kol., 2013. *Aktuální otázky péče o děti separované od rodičů*. Triada. ISBN 978-80 260-5449-8.
43. ŘEHULOVÁ, L., 2009. Pěstounská péče na přechodnou dobu jako institut zachování či obnovení práva na rodinný život. *Právní rozhledy*. č. 15, s. 536-540. ISSN 1210-6410.
44. ŘIHÁČEK, Tomáš a Roman HYTYCH., 2013. Metoda zakotvené teorie. In Tomáš Řiháček, Ivo Čermák, Roman Hytych. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: MUNI Press, 2013. s. 44-74. ISBN 978-80-210-6382-2.
45. SAMKOVÁ, A. K., 2012. *Romská otázka*. Praha. ISBN 978-80-875-79-03-9.
46. SCHOOLER, J. E., ATWOOD T.C., 2008. *The Wohle Life Adaption Book: Realistic Advice for Building a Healthy Adoptive Family*. Navpress Publishing Group, ISBN 9781600061653.
47. SLIVKA, R., 2005. *Východiska strategie integrace romských komunit v Jihočeském kraji*. České Budějovice: Krajský úřad. Bez ISBN.
48. SMOLÍKOVÁ, V., 2014. *Tradice pěstounské péče v českých zemích*. Ostrava: Key Publishing. ISBN 978-80-7418-218-1.
49. STAUB-BERNASCONI, S., 2009. Social Work as a Discipline and Profession. In: LESKOŠEK, V. *Theories and Methods of Social Work*. Ljubljana: University of Ljubljana, s. 9-30. ISBN 978-961-6569-28-6.
50. TRNKOVÁ, L., 2018. *Náhradní péče o dítě*. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-864-3.
51. VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-14-2.

52. VANČÁKOVÁ, M., 2011. *Dítě jiného etnika v náhradní rodinné péči*. Vyd. 1. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-05-0.
53. VANČÁKOVÁ, M., 2011. *Romské děti v náhradní rodině*. Praha: Občanské sdružení Rozum a Cit. Bez ISBN.
54. VANČÁKOVÁ, M., 2012. *Metodika podpůrných aktivit pro náhradní rodinnou péči*. 1. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-13-5.
55. VRÁNOVÁ, L., 2011. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*. Vyd. 1. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-09-8.
56. VYSKOČIL, F., 2014. *Právní úprava náhradní rodinné péče v České republice*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, spolek. Bez ISBN.
57. WEINEROVÁ, R., 2014. *Romové a stereotypy*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2632-1.
58. WINNETTE, P., 2014. *O ztraceném dítěti & cestě do bezpečí: attachment, poruchy attachmentu a léčení*. Tišnov: Scan. ISBN 978-80-86620-20-6.
59. WINNETTE, P., 2016. *Užitečný rádce pro (náhradní) rodiče a okolí: adoptivní rodiče, partner rodičů, příbuzné, pěstouny a pečovatele*. Edice Almanach o dětech a lidech. Praha: Natama. Bez ISBN
60. Zákon č. 2/1993 Sb, Listina základních práv a svobod, 1993. [online]. [cit. 2020-01-03]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, s. 17-18, ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22426>
61. ZÁKON č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, 2016. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 111, s. 4-66. ISSN 1211-1244.
62. ZÁKON č. 89/2012 Sb, občanský zákoník. 2016. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 33, s. 88-106. ISSN 1211-1244.
63. ZEZULOVÁ, D., 2012. *Pěstounská péče a adopce*. 1. vyd., Praha. ISBN 978-80-262-0065-9.

9 Seznam obrázků

Obrázek 1 - Jaká byla prvotní motivace k pěstounské péči o romské dítě?	36
Obrázek 2 - Vliv, postoje a jednání okolí	39
Obrázek 3 - Jak jsou ovlivňováni.....	40
Obrázek 4 - Vnější a vnitřní vlivy – negativní postoj	41
Obrázek 5 - Vnější a vnitřní vlivy – pozitivní postoj.....	43
Obrázek 6 - Finanční odměna	44
Obrázek 7 - Mít fungující rodinu	45
Obrázek 8 - Život spojený s dětmi	46
Obrázek 9 - Podpora sociálních pracovníků	47

10 Seznam tabulek

<i>Tabulka 1 - Identifikační údaje komunikačních partnerů.....</i>	<i>31</i>

11 Seznam zkratek

NRP – náhradní rodinná péče